
**Stichting Pensioenfonds
A.C. Nielsen (Nederland) B.V.**

Jaarverslag 2016

23 juni 2017

INHOUDSOPGAVE

1. KERNCIJFERS	4
2. PROFIEL EN ORGANISATIE	5
3. BESTUURSVERSLAG	10
Inleiding	10
Belangrijkste ontwikkelingen	10
Dekkingsgraad	12
Herstelplan	12
Haalbaarheidstoets	12
Beleggingen	14
Pension Fund Governance.....	19
Missie, visie en strategie	23
Premiebeleid	24
Toeslagbeleid	24
Actuariële paragraaf	25
Uitvoeringskosten	28
Risicoparagraaf	30
Pensioenwet.....	33
Toeslag slapersrechten en ingegane pensioenen.....	33

Visitatiecommissie	34
Wet versterking bestuur	34
Gebeurtenissen in 2017 en vooruitblik 2 ^e helft 2017	35
4. VERSLAG VERANTWOORDINGSORGAAN	36
5. VERSLAG VISITATIECOMMISSIE	39
6. JAARREKENING 2016.....	44
Balans	45
Staat van baten en lasten.....	46
Kasstroomoverzicht	47
Toelichting op de balans en staat van baten en lasten	48
7. OVERIGE GEGEVENS.....	75
Actuariële verklaring.....	76
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.....	78

1. KERNCIJFERS

(Bedragen x 1.000 euro)	2016	2015	2014	2013	2012
Aantal verzekerden					
Actieve deelnemers (inclusief arbeidsongeschikten)*	6	6	125	118	116
Gewezen deelnemers ('slapers')	393	402	335	348	349
Gepensioneerden	90	85	80	73	68
<i>Totaal</i>	<i>489</i>	<i>493</i>	<i>540</i>	<i>539</i>	<i>533</i>
Reglementvariabelen					
Indexatie deelnemers voor 1-10-1996 (basis loonindexcijfer)	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Loonindexcijfer**	1,2%	1,0%	0,9%	1,3%	1,3%
Indexatie deelnemers na 1-10-1996 (basis prijsindexcijfer)	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Prijsindexcijfer**	0,3%	0,7%	0,9%	2,0%	2,3%
Pensioenuitvoering					
Feitelijke premie***	307	426	4.564	8.624	3.816
Kostendeekkende premie	-	-	2.353	1.403	1.206
Pensioenuitvoeringskosten	359	482	521	285	255
Pensioenuitvoeringskosten per deelnemer (exclusief slapers)****	3,74	5,30	2,54	1,49	1,39
Pensioenuitvoeringskosten per deelnemer (inclusief slapers)*****	0,73	0,98	0,96	0,53	0,48
Vermogenssituatie en solvabiliteit					
Pensioenvermogen	61.000	57.443	58.716	49.767	41.450
Minimaal vereist eigen vermogen	2.489	2.310	2.366	1.967	2.036
Vereist eigen vermogen	13.440	13.398	9.851	10.023	9.567
Pensioenverplichtingen (FTK)	62.218	57.754	56.350	47.800	49.624
Aanwezige dekkingsgraad (FTK)	98,0%	99,5%	104,2%	104,1%	83,5%
Aanwezige beleidsdekkingsraad	94,2%	99,5%	-	-	-
Vereiste dekkingsgraad (FTK)	121,6%	123,4%	117,5%	121,0%	119,3%
Beleggingsportefeuille					
Vastgoed	4.237	4.068	3.799	2.109	2.003
Aandelen	22.610	20.794	20.211	17.314	11.338
Vastrentende waarden	33.885	32.487	31.768	23.282	23.344
Derivaten	270	262	237	23	14
Overig	-54	-77	-52	2.075	4.801
Beleggingsperformance					
Beleggingsrendement	8,76%	1,30%	16,26%	3,09%	9,93%
Benchmark	10,05%	1,30%	15,65%	2,61%	11,41%

* Ultimo 2016 zijn er 6 arbeidsongeschikte deelnemers opgenomen. Er zijn geen actieve deelnemers meer ultimo 2016.

** Betreft de ontwikkeling van het algemene loonindexcijfer over de periode oktober/oktober, zoals vastgesteld door het CBS voor de tot 1996 ingegane pensioenen en de ontwikkeling van het afgeleide consumentenprijsindexcijfer over de periode oktober/oktober, voor de vanaf 1996 ingegane pensioenen.

*** In de feitelijke premie van 2014 is een extra storting van de werkgever begrepen van 2.184 (2013:7.148)

**** Voor de berekening van de pensioenuitvoeringskosten per deelnemer worden conform de aanbevelingen van de Pensioenfederatie de uitvoeringskosten gedeeld door de som van het aantal actieve en gepensioneerde deelnemers.

***** Aangezien het fonds per 01-01-2015, buiten de Arbeidsongeschikten, geen actieve deelnemers meer heeft is er tevens voor gekozen om het verloop van de kosten per deelnemer inclusief slapers te laten zien.

2. PROFIEL EN ORGANISATIE

Stichting Pensioenfonds A.C. Nielsen (Nederland) B.V. (vanaf hier “het fonds”) is op 16 maart 1962 opgericht en statutair gevestigd te Amsterdam. Het fonds heeft ten doel het verlenen of het doen verlenen van pensioenen en/of andere uitkeringen aan de deelnemers, gewezen deelnemers, gepensioneerden en hun nagelaten betrekkingen.

Het fonds voert deze taken uit voor de volgende onderneming:

A.C. Nielsen (Nederland) B.V. gevestigd te Diemen

Dit jaarverslag van Stichting Pensioenfonds A.C. Nielsen (Nederland) B.V. beschrijft het boekjaar van 1 januari 2016 tot en met 31 december 2016.

Bestuur

Het bestuur bestaat uitsluitend uit mannen. Dit is geen beleid maar het gevolg van aanstellingen door werkgever en de beschikbare kandidaten bij verkiezingen. Op 31 december 2016 was het bestuur als volgt samengesteld:

NAMENS WERKGEVER

Functie	Naam	Leeftijd	Jaar van aftreden
Voorzitter	De heer E. Harmsen	53	n.v.t.
Algemeen lid	De heer B. de Vos	55	n.v.t.

NAMENS WERKNEMERS

Functie	Naam	Leeftijd	Jaar van aftreden
Secretaris	De heer M. Deij	47	2017

NAMENS PENSIOENGERECHTIGDEN

Functie	Naam	Leeftijd	Jaar van aftreden
Algemeen lid	De heer W. Mensing	72	2018

ONAFHANKELIJK BESTUURSLID

Functie	Naam	Leeftijd	Jaar van aftreden
Algemeen lid	De heer P. Bonewit	52	2019

DESKUNDIGHEIDSMATRIX

In de deskundigheidsmatrix wordt de benodigde en aanwezige deskundigheid van het bestuur gekoppeld aan de aandachtsgebieden die zijn aangegeven in het Besluit Uitvoering Pensioenwet met betrekking tot de vereiste deskundigheid van het fondsbestuur.

Binnen het bestuur van het fonds is sprake van twee deskundigheidsniveaus:

Niveau 1 (kennis en inzicht) heeft betrekking op de individuele deskundigheid: ieder bestuurslid dient binnen 1 jaar na zijn of haar benoeming aan dit niveau te voldoen. Concreet betekent dit dat een bestuurslid basiskennis moet hebben van acht aandachtsgebieden.

Niveau 2 (oordeelsvorming in verband met besluitvorming) heeft betrekking op de collectieve deskundigheid: het bestuur dient als geheel aan dit niveau te voldoen. Concreet betekent dit dat op elk aandachtsgebied minimaal 2 bestuursleden deskundig zijn op niveau 2 en dat elk bestuurslid minimaal op 2 aandachtsgebieden niveau 2 bezit. Deze deskundigheid is nodig om verantwoorde beslissingen te nemen.

Inventarisatie benodigde deskundigheid ("Soll"-positie)

Aandachtsgebieden	Niveau 1 Bestuurslid	Niveau 2 Bestuur
Besturen organisatie	x	x
Wet- en regelgeving	x	x
Pensioenregelingen & soorten	x	x
Vermogensbeheer	x	x
Actuarieel en verslaglegging	x	x
Admin. Organisatie & Internal Control	x	x
Uitbesteding	x	x
Communicatie	x	x

Niveau 1 = Kennis en inzicht

Niveau 2 = Oordeelsvorming

Inventarisatie aanwezige deskundigheid (“Ist”-positie)

	Besturen organisatie	Wet- en regelgeving	Pensioen-regelingen & soorten	Vermogens-beheer	Actueel en verslaggeving	Admin Organisatie / Int. Control	Uitbesteding	Communicatie
	Niveau	Niveau	Niveau	Niveau	Niveau	Niveau	Niveau	Niveau
E. Harmsen (voorzitter)	2	2	2	2	2	2	2	2
M. Deij (secretaris)	2	1	2	2	1	1	2	2
B. de Vos	2	1	1	2	1	2	1	2
W. Mensing	2	1	1	1	1	2	2	2
P. Bonewit	2	2	2	1	2	2	2	2

Niveaus

1 = Zit op niveau 1; dat is gegeven de taak voldoende

2 = Zit op niveau 2; dat is gegeven de taak ook benodigd

Uit bovenstaande tabel kan geconcludeerd worden dat op alle aandachtsgebieden aan het vereiste collectieve deskundigheidsniveau 2 wordt voldaan.

Naast kennis & inzicht en oordeelsvorming zijn competenties van belang. Het bestuur dient immers naast deskundigheid over bestuurlijke competenties te beschikken. Het geheel van deskundigheid en competenties is bepalend voor het succesvol functioneren van het bestuur als geheel, alsmede van het individuele bestuurslid. Bestuursleden dienen tenminste over de volgende competenties te beschikken:

- Strategische denken
- Probleemanalyse en oordeelsvorming
- Verantwoordelijkheid
- Integriteit
- Organisatie- en omgevingsbewustzijn
- Samenwerken
- Onafhankelijkheid
- Toezicht en overzicht houden
- Kritisch zijn
- Besluitvaardigheid

Sinds 2014 is de deskundigheidsmatrix vervangen door de geschiktheidsmatrix. Hierin nemen competenties een belangrijkere plaats in, zijn de geschiktheidsniveaus in plaats van de deskundigheidsniveaus geïntroduceerd en zijn deze niveaus aangepast. Gezien de situatie waarin het fonds tot eind 2016 verkeerde (onderzoek toekomstscenario's, gesloten fonds sinds 2015 en mogelijke besluitvorming toekomstscenario in 2016) heeft het bestuur ervan afgezien de geschiktheidsmatrix in 2016 te introduceren. Nu eind 2016 is besloten dat het fonds vooralsnog zal voortgaan als gesloten fonds zal de geschiktheidsmatrix in 2017 worden geïntroduceerd. Tevens zullen dan de opleidingsbehoeften van de individuele bestuursleden worden ingevuld en opgevolgd.

Statutaire doelstelling

Stichting Pensioenfonds A.C. Nielsen (Nederland) B.V., statutair gevestigd te Amsterdam, voert de volgende regeling uit:

Reguliere pensioenregeling per 1 juli 1960, voor het laatst gewijzigd per 1 januari 2015; dit in verband met de wijziging van status van het fonds.

Stichting Pensioenfonds A.C. Nielsen (Nederland) B.V. heeft ten doel het verlenen of het doen verlenen van pensioenen en/of andere uitkeringen aan de deelnemers, gewezen deelnemers, gepensioneerden en hun nagelaten betrekkingen.

Aangesloten instellingen

De volgende instellingen zijn aangewezen als aan Stichting Pensioenfonds A.C. Nielsen (Nederland) B.V. verbonden ondernemingen:

A.C. Nielsen Nederland B.V.

Administrateur

Conduent te Capelle aan den IJssel

Actuaris

Certificerend actuaris: Triple A – Risk Finance Certification B.V. te Amsterdam

Adviserend actuaris: Willis Towers Watson te Amsterdam

Accountant

BDO Audit & Assurance B.V. te Amstelveen

Vermogensadvies en vermogensmanagement

Stichting Pensioenfonds A.C. Nielsen (Nederland) B.V. heeft een adviesovereenkomst met Box Consultants B.V. sinds 1 december 2007.

Box Consultants B.V. maakt in de uitoefening van haar dienstverlening gebruik van de diensten van Alpha Vermogensmanagement B.V., als verbonden agent.

Custodian

Theodoor Gilissen N.V.

Beleggingsadviescommissie

De beleggingsadviescommissie bestaat ultimo 2016 uit de volgende personen:

Naam
De heer M. Deij
De heer E. Harmsen
De heer B. de Vos
De heer Th Jeurissen

Verantwoordingsorgaan

De samenstelling van het verantwoordingsorgaan is ultimo 2016 als volgt:

Naam	Leeftijd	Namens
De heer G. Meijer	34	Werknemers
Vacature	n.v.t.	Werkgever
De heer W. Schukken	72	Pensioengerechtigden

Visitatiecommissie

De samenstelling van de visitatiecommissie is als volgt:

Naam	Leeftijd
De heer B. Haasdijk	73
De heer E.C.H. Klijn	53
De heer E.R. Capitain	59

Compliance officer

De compliance officer is mevrouw I. Van het Woud.

3. BESTUURSLAG

Inleiding

Voor u ligt het jaarverslag over boekjaar 2016 van Stichting Pensioenfonds A.C. Nielsen (Nederland) B.V. te Amsterdam. Het jaarverslag bestaat uit een verslag van het bestuur, de jaarrekening en de overige gegevens.

Het jaarverslag geeft informatie over de belangrijkste ontwikkelingen binnen het fonds en geeft een overzicht van de financiële stand van zaken per einde van het jaar.

Belangrijkste ontwikkelingen

- Het fonds heeft over 2016 een rendement op het belegd vermogen van 8,76% gerealiseerd. Dit is aanzienlijk hoger dan het rendement over 2015 (1,30% gerealiseerd) maar ongeveer 1% lager dan de benchmark (dit is een objectieve maatstaf voor zover de samenstelling als het rendement van het belegd vermogen). De verplichtingen van het fonds zijn in 2016 met bijna 8% gestegen tot ruim €62 miljoen. Dit is met name het gevolg van de daling van de rente. De rente is ten opzichte van ultimo 2015 met name in de eerste maanden van 2016 verder gedaald, hetgeen een negatief effect had op de dekkingsgraad. De (beperkte) rentestijging in het laatste kwartaal van 2016 kon dit niet compenseren. Het positieve resultaat op de beleggingen was niet voldoende om het totale negatieve rente-effect op de dekkingsgraad te compenseren. De actuele dekkingsgraad van het fonds ultimo december 2016 is 98,0%; de beleidsdekkingsgraad (gemiddelde dekkingsgraad over de laatste 12 maanden) is 94,2%.
- In 2016 is een haalbaarheidstoets uitgevoerd. Met een haalbaarheidstoets kijkt het fonds of de afgesproken ambities kunnen worden gerealiseerd, of het premiebeleid voldoende realistisch en haalbaar is en of het fonds voldoende herstelcapaciteit heeft. Het fonds heeft in 2015 de ambities en risicohouding (opnieuw) bepaald. De risicohouding is de mate waarin een fonds, na overleg met sociale partners (werkgever en ondernemingsraad) en het verantwoordingsorgaan, bereid is risico's te lopen én de mate waarin het fonds risico's loopt gegeven de kenmerken van het fonds. Het beleggingsbeleid moet in principe daarbij passen. De ambitie is het streven naar toeslagverlening (indexatie) afgestemd op de risicohouding van het fonds. Bij grote veranderingen zoals de invoering van het nieuwe FTK, een nieuwe pensioenregeling of een andere significante wijziging voert het fonds een "aanvangshaalbaarheidstoets" uit. Vervolgens doet het fonds ieder jaar de "jaarlijkse haalbaarheidstoets" om na te gaan of de uitkomst nog voldoende is om de uitgesproken ambitie te kunnen realiseren.
- Het onderzoek dat in 2014 is gestart naar verschillende scenario's voor het fonds om de belangen van alle betrokkenen in de toekomst recht te doen is in de tweede helft van 2016 voornamelijk afgerond. Het onderzoek is ingegeven door de financiële situatie van het fonds, de toenemende eisen op het gebied van governance en de kosten van de pensioenregeling in relatie tot het beperkt aantal (actieve) deelnemers. Nadat in 2015 na overleg met de werkgever is besloten om voornamelijk de nieuwe status van het fonds voort te zetten is tevens afgesproken een beperkt aantal scenario's verder uit te werken. In de zomer van 2016 zijn de uitkomsten hiervan gepresenteerd. Uiteindelijk bleken deze scenario's – mede gezien de

financiële positie van het fonds – momenteel niet realiseerbaar. Dat heeft in november 2016 geleid tot het besluit om voorlopig als gesloten fonds verder te gaan. Overigens zullen de onderzochte scenario's geactualiseerd worden als de financiële positie van het fonds weer verbetert en er mogelijkheden ontstaan de pensioenaanspraken en pensioenrechten onder te brengen, waarbij de evenwichtige belangenbehartiging als uitgangspunt geldt.

- Het gevolg van het besluit van het bestuur om vooralsnog als gesloten fonds verder te gaan heeft tevens consequenties voor een aantal zaken die met het oog op de strategische verkenning werden aangehouden. Deze worden nu in 2017 uitgewerkt en geëffectueerd. Het betreft in het kader van governance de verdere ontwikkeling van de deskundigheid van het bestuur. Daarnaast wordt het risicomanagementbeleid geformaliseerd en het daarbij behorende risicomanagement-proces verder ingevuld. Tenslotte zal een beleidscommunicatieplan worden opgesteld.

Dekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad van het fonds is in 2016 gestart op 99,5%. Bij de berekening van de pensioenverplichtingen wordt gebruik gemaakt van de Ultimate Forward Rate (UFR). Dit is een modelmatige benadering van de marktrente voor pensioenverplichtingen met een termijn langer dan 20 jaar. Deze benadering wordt toegepast aangezien er nauwelijks producten op de financiële markten zijn met een looptijd langer dan 20 jaar.

De voorziening pensioenverplichtingen van het fonds is eind 2016 €62,0 miljoen (2015 €57,8 miljoen). Het pensioenvermogen van het fonds is ultimo 2016 €61,0 miljoen. Dit is een stijging ten opzichte van eind 2015 van €3,6 miljoen toen het pensioenvermogen €57,4 miljoen bedroeg. Deze stijging van het vermogen is toe te schrijven aan het positief rendement op de beleggingsportefeuille, die daardoor in waarde is toegenomen. Hiermee kwam de actuele dekkingsgraad eind 2016 op 98,0% uit (eind 2015: 99,5%) en de beleidsdekkingsgraad op 94,3 (per 1 januari 2016 was de beleidsdekkingsgraad 99,5%).

Herstelplan

In het nFTK is bepaald dat pensioenfondsen een herstelplan moeten indienen bij DNB indien de beleidsdekkingsgraad onder het niveau van de vereiste dekkingsgraad ligt. Er is dan sprake van een tekortsituatie. Aangezien de beleidsdekkingsgraad op de peildatum (31 december 2015) 99,5% was en de vereiste dekkingsgraad op dat moment 123,4% bedroeg, moest het fonds een herstelplan opstellen. In dit herstelplan dient te worden aangetoond dat het fonds in maximaal 11 jaar herstelt tot de vereiste dekkingsgraad. Het fonds heeft het herstelplan op 29 maart 2016 ingediend. DNB heeft het plan beoordeeld. Op 18 mei 2016 is de goedkeuring van DNB ontvangen.

Het herstelplan is in het eerste kwartaal van 2017 geëvalueerd. Aangezien er op de peildatum (31 december 2016) nog steeds sprake was van een tekortsituatie is een nieuw herstelplan opgesteld dat is aangepast aan de actuele situatie. Dit nieuwe herstelplan is op 21 maart 2017 ingediend bij DNB.

De belangrijkste maatregelen uit het herstelplan zijn:

- Hanteren van de huidige beleggingsportefeuille
- Realisatie herstel volgt voornamelijk door rendement op beleggingen;
- Hanteren van looninflatie van 2,5% en prijsinflatie van 2,0%

Haalbaarheidstoets

Met een haalbaarheidstoets kijkt het fonds of de afgesproken ambities kunnen worden gerealiseerd, of het premiebeleid voldoende realistisch en haalbaar is en of het pensioenfonds voldoende herstelcapaciteit heeft. Bij grote veranderingen zoals de invoering van het nFTK, een nieuwe pensioenregeling of een andere significante wijziging voert het pensioenfonds een "aanvangs-haalbaarheidstoets" uit. Vervolgens doet het fonds ieder jaar de "jaarlijkse haalbaarheidstoets" om na te gaan of de uitkomst nog voldoende is om de uitgesproken ambitie te kunnen realiseren.

Met de haalbaarheidstoets wordt gemonitord of het verwachte pensioenresultaat en het pensioenresultaat in het slechtweersscenario (zoals voorgeschreven in de Pensioenwet) in lijn zijn met de door het fonds zelf gekozen ondergrenzen hiervoor. Deze zelf gekozen ondergrenzen moeten passen binnen de door het fonds vastgestelde risicohouding.

De kwantitatieve normen die worden gehanteerd bij de haalbaarheidstoets zijn gerelateerd aan de risicohouding. Deze kwantitatieve normen zijn vastgesteld door het bestuur van het fonds in samenspraak met de Centrale Ondernemingsraad. De ondergrens van het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau vanuit de feitelijke financiële positie is gesteld op 90%. Daarnaast is de maximale afwijking van dit pensioenresultaat op fondsniveau in het slechtweersscenario gesteld op 50%. Vanuit het vereist eigen vermogen bedraagt de ondergrens van het pensioenresultaat eveneens 90%.

De ondergrenzen gehanteerd in de aanvangshaalbaarheidstoets van 2015 zijn vastgesteld na overleg met de Centrale Ondernemingsraad en het verantwoordingsorgaan. Indien uit de jaarlijkse haalbaarheidstoets blijkt dat de ondergrenzen worden overschreden informeert het bestuur de Centrale Ondernemingsraad en het verantwoordingsorgaan en treedt met hen in overleg om tot passende maatregelen te komen.

De haalbaarheidstoets, uitgevoerd in 2016, geeft de volgende uitkomsten:

- Het verwacht pensioenresultaat op fondsniveau startend vanuit de feitelijke dekkinggraad bedraagt 94%. Dit ligt hoger dan de vastgestelde ondergrens van 90%.
- Het verwacht pensioenresultaat op fondsniveau startend vanuit de feitelijke dekkinggraad bedraagt in het slechtweersscenario 52%. De afwijking bedraagt daarmee 44% en is kleiner dan de maximaal toegestane afwijking van 50%.

De uitkomsten van de haalbaarheidstoets vallen binnen de gestelde bandbreedte.

Beleggingen

Het vermogen van het fonds bestaat uit vastrentende en zakelijke waarden. Vastrentende waarden bewegen mee met de waarde van de verplichtingen en zorgen zo voor stabiliteit van de dekkingsgraad. De zakelijke waarden zorgen over een langere horizon voor het rendement, waarmee het fonds pensioenen kan indexeren. Een hoog rendement op zakelijke waarden is uiteraard geen zekerheid.

Het pensioenfonds neemt bewust beleggingsrisico's om een goed pensioen te realiseren. Het fonds heeft in dat verband een op de lange termijn gericht beleggingsbeleid vastgesteld. Onderdeel van dat beleid is de afdekking van het renterisico.

Een volledige afdekking leidt tot een stabielere (nominale) dekkingsgraad, maar zou bij een stijgende rente en inflatie de reële waarde van het vermogen - en daarmee indexatie-mogelijkheden - onder druk zetten. Op korte termijn kan gedeeltelijke afdekking van het renterisico echter leiden tot relatief grote fluctuaties in de dekkingsgraad. In het spanningsveld tussen de lange termijn ambitie om pensioenen indexeren en de verplichting om de nominale opgebouwde pensioenen na te komen, is gekozen voor het gedeeltelijk (25%) afdekken van het renterisico.

Gezien de huidige financiële positie en de onzekerheid op beleggingsmarkten, heeft het fonds ook in 2016 bekeken of aanpassingen in het gevoerde beleggingsbeleid noodzakelijk zouden zijn. Op basis hiervan is besloten geen aanpassingen te doen op het beleggingsbeleid. De kosten van de portefeuille zijn vorig jaar reeds fors teruggebracht en in 2016, na onderhandelingen met de vermogensbeheerder, verder verlaagd. Het fonds blijft alert op de mogelijkheden om dit nog verder terug te brengen.

Onder de verantwoordelijkheid van het fonds valt het verantwoord beleggen. De aspecten hiervan op het gebied van milieu, maatschappij en goed ondernemingsbestuur (de ESG factoren) dragen bij aan een beter risicoprofiel. Het streven is dat dit tevens bijdraagt aan de lange termijn doelstelling van het fonds. Alle vermogensbeheerders waarbij wordt belegd hebben de United Nations Principles for Responsible Investment (UNPRI) ondertekend. De uitvoering van het maatschappelijk verantwoord beleggen is passend bij de grootte en status van het fonds (gesloten fonds) en de beperking van de kosten.

Vermogens- en risicobeheer

Het fonds beheerst het risico van waardeschommelingen door een evenwichtige verdeling van het vermogen en door een deel van het renterisico af te dekken. Met het risico van onverwachte inflatie houdt het fonds rekening door deels te beleggen in vastgoed en aandelen, waarvan de rendementen op termijn meebewegen met inflatie.

De onderstaande tabel geeft de strategische samenstelling van het vermogen bij aanvang van 2016 weer.

MATCHING PORTEFEUILLE				
Categorie	Strategisch	Minimaal	Maximaal	Feitelijk per 31-12-2016
Obligaties Overheid in Euro	85%	65%	100%	82,71%
Obligaties Corporate	15%	0%	30%	16,24%
Totaal vastrentende waarden	100%	85%	100%	98,95%
Liquiditeiten	0%	0%	Geen	1,05%

RETURN PORTEFEUILLE				
Categorie	Strategisch	Minimaal	Maximaal	Feitelijk per 31-12-2016
Aandelen ontwikkelde landen	40%	34%	46%	40,86%
Aandelen Low Volatility	8%	7%	9%	7,94%
Aandelen opkomende landen	10%	8%	12%	9,66%
Totaal Aandelen	58%	49%	67%	58,46%
Obligaties High Yield	12%	10%	14%	11,60%
Obligaties Opkomende landen	18%	15%	21%	17,05%
Totaal vastrentende waarden	30%	25%	35%	28,65%
Vastgoed	10%	8%	12%	10,96%
Totaal Alternatieve Beleggingen	10%	8%	12%	11,52%
Liquiditeiten	2%	0%	2%	1,37%

De tracking error (op basis van een 12-maands voortschrijdend gemiddelde) eind 2016 was 0,80% en is hiermee licht hoger dan de verwachte tracking error (0,50%) voor deze portefeuille. Er vindt geen automatische herbalancering plaats om te allen tijde op de strategische mix uit te komen. Overschrijdingen van de bandbreedtes ten gevolge van marktontwikkelingen leiden wel tot aanpassingen van de portefeuille. Gedurende het jaar is dit enkele malen gebeurd, onder andere binnen aandelen low-volatility.

Beleid rente-afdekking

Het fonds dekt een deel van het renterisico af om de dekkingsgraad minder gevoelig te maken voor veranderingen in de rente. Eind 2015 was 27,0% van het renterisico afgedekt (berekend op basis van de UFR). Op basis van de swaprata was dit 24,7%. Eind 2016 was dit gestegen tot 27,8% (berekend op basis van UFR). Op basis van de swaprata was dit gestegen naar 25,2%. Deze waarde valt binnen de afgesproken bandbreedtes voor de renteafdekking van 24% aan de onderkant en 26% aan de bovenkant.

De afdekking geschiedt door middel van een vastrentende portefeuille die bestaat uit overheids- en bedrijfsobligaties met een zeer hoge kredietkwaliteit.

Monitoring van het vermogensbeheer

Om de rendementen op de beleggingsportefeuille in perspectief te zien ten opzichte van de benchmark is per beleggingscategorie voor de volgende benchmarks gekozen.

Categorie	Benchmark
Obligaties Overheid in Euro	Rendement portefeuille
Obligaties Corporate	Barclays Euro Corporate Bond Index (ex-financials)
Obligaties High Yield	Market iBoxx Global Developed Liquid HY Bond Index
Obligaties Opkomende landen	50% JP Morgan EMBI Euro (Em. Mkt. Bond Hard Currency Index, Hedged) en 50% Barclays Emerging Market Cord Bond Index
Aandelen ontwikkelde landen	MSCI World Index (euro hedged)
Aandelen ontwikkelde landen low vol.	MSCI World Minimum Volatility Index
Aandelen opkomende landen	MSCI Emerging Markets Index
Indirect Onroerend Goed Europe	FTSE EPRA/NAREIT Developed Property Index

Minstens eenmaal per kwartaal vergadert de beleggingscommissie met de vermogensbeheerder ter bespreking van de ontwikkeling van de financiële positie van het fonds.

Resultaten Beleggingsportefeuille

Algemeen

In 2016 heeft de beleggingsportefeuille een totaalresultaat van +8,76% laten zien wat ongeveer 1% lager is dan het resultaat van de benchmark. Het jaar toonde een eenduidig beeld van gematigde stijging maand op maand de eerste 6 maanden van het jaar. De tweede helft van 2016 bracht geen grote beweging meer in de performance.

De performance van de portefeuille loopt achter bij de benchmark. Dit is nagenoeg volledig terug te voeren naar de exposure in US Dollar gerelateerde beleggingen. In de portefeuille worden deze dollars uit risico overwegingen gedeeltelijk afgedekt, in de benchmark is dit niet het geval.

Vastrentende waarden

Obligaties hadden ook in 2016 veel profijt van de dalende rente in Europa. Door de verder uitgebreide opkoop-acties van de ECB daalde de 10-jaars rente in Nederland en Duitsland naar nieuwe dieptepunten begin juli. De Nederlandse 10-jaars rente werd zelfs, voor de eerste keer ooit, licht negatief en de 10-jaars Duitse rente daalde zelfs tot -0,20%.

Eind 2015 stond de 10-jaars rente van Nederland op 0,79% en die van Duitsland op 0,63%. Dit was eind 2016 gedaald tot 0,36% voor Nederland en 0,21% voor Duitsland.

De best presterende categorie binnen vastrentende waarden was de categorie obligaties high yield met een rendement van 16%. Hierbij speelde de stijging van de dollar een belangrijke rol, alsmede de vraag van beleggers naar hoogrentende beleggingen. Deze beweging zagen we ook al in 2015.

In de categorie bedrijfsobligaties heeft het bestuur gekozen om onderwogen te blijven in bedrijfsobligaties uitgegeven door de financiële sector. De bedrijfsobligaties ex-financials hebben met een rendement van +5,3% een vergelijkbaar rendement laten zien ten opzichte van de brede index van bedrijfsobligaties (inclusief financials). Obligaties van opkomende landen lieten ook een goede performance zien met +9,6%.

De procentuele verdeling van de vastrentende fondsbeleggingen naar rating, exposure per land en naar "financials" wordt in de volgende tabel weergegeven.

VASTRENTENDE PORTEFEUILLE
kwaliteit debiteuren en (landen) beleid

Verdeling naar rating per 31-12-2016									
Beleggingen	Yield	AAA	AA	A	BBB	Non Inv.Grade	Waarde	Weging	Passief/Actief
5,5% Duitsland 04.01.31	0,45%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	€ 808.156,80	2,4%	Passief
4,75% Duitsland 04.07.34	0,59%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	€ 1.191.316,05	3,6%	Passief
4% Duitsland 04.01.37	0,70%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	€ 1.098.213,60	3,3%	Passief
4,25% Duitsland 04.07.39	0,78%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	€ 2.023.180,80	6,1%	Passief
4,75% Duitsland 04.07.40	0,80%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	€ 1.512.637,60	4,6%	Passief
3,25% Duitsland 04.07.42	0,87%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	€ 1.648.998,40	5,0%	Passief
2,5% Duitsland 15.08.46	0,94%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	€ 840.780,00	2,5%	Passief
5,5% Nederland 15.01.28	0,43%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	€ 899.609,57	2,7%	Passief
2,5% Nederland 15.01.33	0,68%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	€ 813.467,96	2,5%	Passief
4% Nederland 15.01.37	0,78%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	€ 1.725.991,31	5,2%	Passief
3,75% Nederland 15.01.42	0,91%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	€ 4.850.302,29	14,7%	Passief
2,75% Nederland 15.01.47	1,03%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	€ 865.704,00	2,6%	Passief
iShares Euro Corporate Bond (ex-financials)	0,83%	1,32%	7,22%	31,16%	49,97%	10,33%	€ 3.657.746,76	11,1%	Passief
Kern portefeuille		83,55%	1,20%	5,20%	8,33%	1,72%	€ 21.936.105,14	66%	
iShares Global High Yield	5,12%	0,00%	0,00%	0,00%	0,61%	99,39%	€ 4.486.717,48	13,6%	Passief
iShares JPM EM Bond (HC)	5,52%	0,00%	3,99%	15,48%	34,26%	46,27%	€ 3.202.659,40	9,7%	Passief
iShares EM Local Govt Bond (LC)	6,64%	0,00%	0,09%	31,99%	43,44%	24,48%	€ 3.391.148,31	10,3%	Passief
Satelliet portefeuille		0,00%	1,18%	14,26%	23,44%	61,11%	€ 11.080.525,19	34%	
Totaal vastrentend		55,51%	1,20%	8,24%	13,40%	21,65%	€ 33.016.630,33	100%	
Verdeling naar land per 31-12-2016									
Beleggingen	Weging	Nederland	AAA	uitsland	AAA				Totaal
Staatsobligaties Duitsland	49,91%	0,00%	100,00%						100%
Staatsobligaties Nederland	50,09%	100,00%	0,00%						100%
Totaal EU staatsobligaties	100,00%	50,09%	49,91%						100,00%
% van totale vermogen	29,87%	14,96%	14,91%						29,87%
Verdeling naar financials per 31-12-2016									
Beleggingen	Weging	Senior		Subordinated		Totaal in euro		% van totale vermogen	
		Senior	Subordinated	Senior	Subordinated	Senior	Subordinated	Senior	Subordinated
iShares Euro Corporate Bond (ex-financials)	11,08%	0,00%	0,00%	€ 0,00	€ 0,00	0,00%	0,00%		
iShares Global High Yield	13,59%	6,14%	4,50%	€ 275.484,45	€ 201.902,29	0,45%	0,33%		
Totaal bedrijfsobligaties	24,67%	3,38%	2,48%	€ 275.484,45	€ 201.902,29	0,45%	0,33%		

Aandelen

De beleggingen in aandelen ontwikkelde landen lieten onderling een vergelijkbaar beeld zien. Het belangrijkste verschil tussen de euro-hedged belegging en de niet gehedgede belegging zit nagenoeg volledig in de performance van de US-dollar.

Binnen aandelen ontwikkelde landen wordt belegd via een tracker van Vanguard waarbij het valutarisico is gehedged naar euro. Deze positie liet in 2016 een rendement zien van +7,7% waarbij dus niet kon worden geprofiteerd van de stijgende dollar. Daarnaast heeft het pensioenfonds een positie in aandelen low volatility waarbij het valutarisico niet gehedged is. Deze liet een rendement zien van +10,4%.

Vastgoed

In de categorie onroerend goed wordt voor 100% belegd in zogenoemde index trackers die een afspiegeling vormen van de onderliggende wereldwijd gespreide vastgoedfondsen. Deze fondsen hebben een rendement laten zien in 2016 van +7,6% ten opzichte van +8,7% voor de benchmark. Deze underperformance komt mede voort uit de lichte overweging naar UK-vastgoedfondsen. Deze hebben door de Brexit een performance laten zien van -21.6%, mede door de forse koersval van de Britse pond.

Overig

De categorie "overig" omvat eind 2016 alleen nog een tweetal hedgefunds die in liquidatie zijn en nog circa 0,4% van het totale belegde vermogen betreffen. Het is nog niet bekend wanneer deze afwikkeling precies plaats gaat vinden.

Pension Fund Governance

Onderdeel van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen is de Code Pensioenfondsen (de Code) die de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid hebben opgesteld. Doel van de Code is de verhoudingen binnen het pensioenfonds transparanter te maken. Ook de communicatie met de belanghebbenden zoals werkgevers, deelnemers en gepensioneerden, moet door de Code transparanter worden. Tot slot moet de Code bijdragen aan het versterken van 'goed pensioenfonds-bestuur'. De Code legt de nadruk op het beïnvloeden van het gedrag van bestuurders, intern toezichthouders en belanghebbenden in de verantwoordingsfunctie. Per orgaan zijn normen opgenomen over taak en werkwijze, samenstelling en zittingsduur, geschiktheid, benoeming, schorsing en ontslag. Daarnaast zijn overkoepelende thema's opgenomen. De thema's gaan zowel over het eigen functioneren van het fonds als van dienstverleners. Voorbeelden hiervan zijn integraal risicomanagement, communicatie en transparantie, verantwoord beleggen, kosten, uitvoering en uitbesteding, geschiktheid, diversiteit, integer handelen en beloningsbeleid.

Pensioenfondsen leven de Code na op basis van het 'pas toe' of 'leg uit'-beginsel. Een pensioenfonds past de normen van de Code toe of zet in het jaarverslag gemotiveerd uiteen waarom een norm niet (volledig) is toegepast. Het fonds streeft ernaar de normen uit de Code na te leven. Daar waar niet of niet volledig aan een norm werd voldaan, werd geconcludeerd dat dit ofwel een bewuste keuze was ofwel een gevolg van omstandigheden. In de volgende gevallen wordt (deels) afgeweken van normen uit de Code;

- *Norm 21: Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de gedragscode en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.*
Motivering: de evaluatie van het functioneren van het bestuur heeft als gevolg van de status van het fonds nog niet plaatsgevonden.
- *Norm 23: Het bestuur bevordert en borgt een cultuur waarin risicobewustzijn vanzelfsprekend is. Ook zorgt het ervoor dat het integrale risicomanagement adequaat georganiseerd is.*
Motivering: het risicomanagement wordt o.a. ingevuld door bij elk bestuursbesluit een risico-verantwoordingsrapportage op te nemen.
- *Norm 25: Het bestuur zorgt voor een adequaat communicatiebeleid.*
Motivering: Een communicatieplan is aanwezig maar dateert van 2008. In 2017 zal een communicatiebeleidsplan worden opgesteld.
- *Norm 26: Het bestuur meet hoe effectief de ingezette communicatiemiddelen zijn.*
Motivering: Gezien de status van het fonds zal dit vooralsnog niet plaatsvinden.
- *Norm 29: Het bestuur zorgt ervoor dat er onder belanghebbenden draagvlak bestaat voor de keuzes over verantwoord beleggen.*
Motivering: Er is een verklaring Maatschappelijk Verantwoord Beleggen opgesteld. Gezien de status van het fonds zal toetsing onder belanghebbenden vooralsnog niet plaatsvinden.
- *Norm 39: Het bestuur beoordeelt ten minste eenmaal per vier jaar het functioneren van de accountant en actuaris.*
Motivering: Het functioneren van accountant en actuaris wordt niet separaat door het bestuur besproken maar komt wel bij de evaluatie van het jaarwerkproces ter sprake.

- *Norm 48:* Het bestuur toetst de geschiktheid van bestuursleden bij het aantreden en gedurende het bestuurslidmaatschap.
Motivering: Er heeft in 2016 geen toetsing van geschiktheid plaatsgevonden. Dit als gevolg van de status van het fonds.
- *Norm 49:* Het bestuur stelt voor iedere bestuursfunctie een specifieke profielschets op.
Motivering: er is een algemene profielschets bestuurslid opgesteld.
- *Norm 50:* Het bestuur zorgt voor een permanente educatie voor de leden van het bestuur.
Motivering: een educatieplan is niet aanwezig. Wel is er een aantal voorlichtingen geweest met een educatief karakter. Individuele bestuursleden voldoen aan competentie-eisen die gelden voor bestuursleden. Dit geldt ook voor het bestuur als geheel.
- *Norm 51:* Het bestuur evalueert in elk geval jaarlijks het functioneren van het bestuur als geheel en van de individuele bestuursleden. Hierbij betreft het bestuur één keer in de twee jaar een derde partij.
Motivering: De evaluatie wordt zonder derde partij uitgevoerd. Gezien de status van het fonds zal voornamelijk geen derde partij hierbij ingeschakeld worden.
- *Norm 59:* Ieder bestuurslid heeft stemrecht
Motivering: in de statuten is bepaald dat een onafhankelijk bestuurslid geen stemrecht heeft.
- *Norm 64:* Leden van een visitatiecommissie zijn maximaal acht jaar betrokken bij hetzelfde fonds.
Motivering: Dit is vastgelegd in de statuten, maar er is geen maximale termijn gesteld.
- *Norm 66:* Het bestuur stelt – in overleg met het desbetreffende orgaan – concrete stappen vast om te bevorderen dat fondsorganen divers worden samengesteld.
Norm 67: In het bestuur, het VO zitten tenminste één man en één vrouw.
Norm 68: In het bestuur, het VO of het BO zitten ten minste één lid boven en één lid onder de veertig jaar.
Norm 69: Het bestuur en het intern toezicht houden bij het opstellen van de profielschets rekening met het diversiteitsbeleid.
Norm 70: Bij de vervulling van een vacature wordt actief gezocht naar kandidaten die passen in de diversiteitsdoelstellingen
Norm 71: Het bestuur toetst voorgedragen kandidaten mede aan de hand van diversiteitsdoelstellingen.
Motivering: Het fonds kent reeds een paritair bestuursmodel. Gezien de beperkte beschikbaarheid van (aspirant) bestuursleden is het welhaast onmogelijk om diversiteitsdoelstellingen te realiseren. Deze zijn dan ook niet vastgesteld.
- *Norm 81:* Bij tussentijds ontslag van een bestuurslid zonder arbeidsovereenkomst of van een lid van het intern toezicht verstrekt het bestuur geen ontslagvergoeding.
Motivering: Ontslagvergoedingen worden niet verleend, dit is echter niet vastgelegd in een fondsdocument.

Taken en verantwoording

Het bestuur voert voor alle belanghebbenden van het fonds de pensioenregeling uit als "goed huisvader", waarbij het bestuur eindverantwoordelijk is en de regie heeft over alle werkzaamheden van het fonds. Het bestuur neemt deze verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de regeling, maar heeft de werkzaamheden uitbesteed. Dit ligt vast in de ABTN en tevens is daar bepaald op welke wijze het bestuur het functioneren van de uitvoerder beoordeelt.

Het bestuur geeft inzicht in het beleid en de wijze waarop dat is uitgeoefend. Dat gebeurt enerzijds via het jaarverslag en anderzijds door in dialoog te gaan met het verantwoordingsorgaan en dus ook met de achterban. Het bestuur houdt het verantwoordingsorgaan op de hoogte van waar men mee bezig is.

Evenwichtige belangenbehartiging

Het fonds heeft te maken met tegenstrijdige belangen, waarbij het bestuur de verschillende belangen tegen elkaar moet afwegen alvorens een besluit te kunnen nemen.

Het bestuur is samengesteld uit vertegenwoordigers van werknemers, de werkgever en pensioengerechtigden. In het kader van de evenwichtige belangenafweging dient ieder bestuurslid met de andere bestuursleden gezamenlijk de verschillende deelbelangen af te wegen zonder daarbij enkel oog te hebben voor het eigen deelbelang. Het bestuur van het fonds is zich van dit principe bewust. Bij elk besluit gaat het bestuur na welke belangen er op het spel staan en welke risico's voor de verschillende belangen er aan dat besluit zijn verbonden.

Over besluiten wordt verantwoording aan de belanghebbenden afgelegd en kan ook het verantwoordingsorgaan van het fonds de evenwichtigheid van de belangenafweging naar behoren toetsen.

Intern Toezicht

Het intern toezicht ingevolge de invoering van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen wordt uitgevoerd door middel van een jaarlijkse visitatie. Hiertoe is een visitatiecommissie benoemd.

Verantwoordingsorgaan

In 2016 hebben 3 vergaderingen met het verantwoordingsorgaan (VO) plaatsgevonden. De positie namens de werkgever is sinds 2011 vacant. Zaken die zijn besproken betreffen o.a. de financiële positie van het fonds, het jaarwerk 2015, de risicohouding en de haalbaarheidstoets, de strategische verkenning van het fonds, de vacature in het VO van de positie namens de werkgever, het uitbestedingsbeleid en communicatie.

Medezeggenschap

In het bestuur is de medezeggenschap van werknemers en pensioengerechtigden geregeld door twee bestuursleden die deze groeperingen vertegenwoordigen. In het VO hebben zowel werknemers als pensioengerechtigden een vertegenwoordiger.

Communicatiebeleid

In 2016 is aan de actieve deelnemers het Uniform Pensioen Overzicht verzonden en een verkort jaarverslag. Alle pensioengerechtigden hebben in januari 2016 bij hun uitkering een brief ontvangen met voor hen relevante informatie. Tenslotte is in september 2016 een informatiebulletin uitgestuurd over de status van het fonds met betrekking tot de strategische verkenning en de financiële positie.

Deskundigheid

Tijdens de bestuursvergaderingen, bijeenkomsten van de beleggingscommissie en studiedagen zijn verschillende actuele onderwerpen uitgebreid doorgenomen.

De geplande zelfevaluatie 0-meting en de opstelling van een trainingsprogramma voor het bestuur hebben in 2016 niet plaatsgevonden. Dit in verband met de afwachting van de uitkomst van de keuze voor een toekomstscenario voor het fonds. Aangezien hierover eind 2016 duidelijkheid over is verschaft heeft het bestuur begin 2017 een trainingsprogramma voor de individuele bestuursleden vastgesteld. De zelfevaluatie van het bestuur zal eveneens in 2017 worden uitgevoerd.

Gedragcode

Het fonds heeft een eigen gedragscode. Deze code is gebaseerd op de modelgedragscode van de Pensioenfederatie. De leden van het bestuur vallen onder deze gedragscode. Na afloop van een kalenderjaar wordt aan betrokkenen gevraagd een verklaring af te geven dat de gedragscode het afgelopen jaar is nageleefd en welke nevenfuncties worden bekleed. Over 2016 is dit ook zo gebeurd. De compliance officer rapporteert na afloop van een kalenderjaar aan de voorzitter. In geval van incidenten wordt terstond gerapporteerd. In het verslagjaar zijn bij de compliance officer geen overtredingen van de gedragscode bekend.

Missie, visie en strategie

De missie, visie en strategie is als zodanig in de ABTN vastgelegd.

Missie: Het pensioenfonds is verantwoordelijk voor de uitvoering van de pensioenregeling voor de deelnemers (dit zijn de gewezen deelnemers en gepensioneerden). Daarbij zijn aspecten als kwaliteit, risico- en kostenbewustzijn leidend.

Visie: Het bestuur stelt het belang van alle belanghebbenden (gewezen deelnemers, gepensioneerden en werkgever) centraal evenals het creëren van realistische verwachtingen. Communicatie en transparantie zijn daarbij van belang om de verwachtingen te managen en pensioenbewustzijn te creëren.

Strategie: Om de missie te kunnen uitvoeren richt het pensioenfonds zich op het handhaven van een gezonde financiële positie, het behalen van een zo goed mogelijk beleggingsresultaat tegen aanvaardbare risico's, het voeren van een kostenefficiënte en risicobewuste werkwijze en organisatie en duidelijke communicatie. Evenwichtige belangenafweging vormt hierbij het uitgangspunt.

Teneinde op zijn taak berekend te kunnen zijn dient het bestuur zich derhalve tenminste te kunnen handhaven op het niveau waarop het nu functioneert. Het pensioenfonds wil uiteindelijk zelf bepalen wat er gebeurt.

Gezien de gesloten status van het pensioenfonds is het bestuur van mening dat zelfstandig voortbestaan niet wenselijk is. Er wordt dan ook actief onderzocht naar de mogelijkheden om de pensioenaanspraken en pensioenrechten onder te brengen bij een derde partij waarbij de belangen van de deelnemers voorop staan. Tevens worden in dat licht ontwikkelingen in de sector nauw gevolgd.

Premiebeleid

Als gevolg van het besluit van de werkgever om de pensioenregeling voor medewerkers van A.C. Nielsen (Nederland) B.V. met ingang van 1 januari 2015 uit te laten voeren door Stichting Pensioenfonds VNU wordt er geen premie meer in rekening gebracht bij de werkgever. Wel is in de uitvoeringsovereenkomst vastgelegd dat de uitvoeringskosten van het fonds door de werkgever worden gefinancierd. Hiervoor wordt jaarlijks een 'premie' in rekening gebracht.

Toeslagbeleid

Het bestuur heeft in 2008 het toeslagbeleid geformuleerd en vastgesteld. De ambitie is om jaarlijks de pensioenaanspraken voor ingegane en premievrije pensioenen aan te passen aan de prijsontwikkeling voor pensioenen ingegaan na 1996 en aan de loonontwikkeling voor pensioenen ingegaan voor 1996. Het bestuur heeft gekozen voor model D1 uit de toeslagenmatrix. Dit betekent dat de voorwaardelijke toeslagverlening wordt gefinancierd uit overrendementen. Het bestuur beslist ieder jaar of de financiële positie van het fonds toereikend is voor het verlenen van de toeslag. Gezien de financiële positie van het fonds heeft het bestuur moeten besluiten om 1 januari 2016 en 1 januari 2017 niet tot indexatie over te gaan.

Actuariële paragraaf

Actuariële analyse

De actuariële analyse van het saldo van baten en lasten kan als volgt worden weergegeven:

Actuariële analyse	2016		2015	
Premieresultaat		0		0
Premiebijdragen	307		426	
Pensioenopbouw (excl. FVP)	-307		-426	
Intrestresultaat		-490		-3.117
Beleggingsresultaat	4.902		376	
Rentetoevoeging technische voorziening	38		-83	
Wijziging marktrente	-5.430		-3.410	
Toeslag		0		0
Sterfte		217		157
Resultaat langlevensrisico	241		755	
Resultaat overlijdensrisico	-24		-598	
Kosten		0		0
Beschikbaar uit premie	307		426	
Beschikbaar uit uitkeringen	52		56	
Pensioenuitvoeringskosten	-359		-482	
Uitkeringen		0		-6
Beschikbaar uit technische voorziening	1.308		1.411	
Uitkeringen	-1.308		-1.417	
Mutaties / diversen		-271		286
Overig	-271		286	
Herverzekering		0		3
Beschikbaar uit premie	0		0	
Premie risicoherverzekering	0		-2	
Winstuitkering risicoherverzekering	0		5	
Wijziging overlevingstafel		-156		0
Wijziging ervaringssterfte		-207		0
Wijziging kostenopslag		0		0
Totaal saldo van baten en lasten		-907		-2.677

Kostendeekkende, feitelijke en gedempte premie

Premies	2016	2015
Kostendeekkende premie	-	-
Feitelijke premie	307	426
Gedempte premie	n.v.t.	n.v.t.

Het pensioenfonds is per 01-01-2015 een slapend fonds waar geen opbouw van pensioenaanspraken meer plaatsvindt. De kostendeekkende premie is derhalve nihil. De feitelijke premie die door de werkgever in boekjaar 2016 is betaald bedraagt € 307 duizend en bestaat uit de uitvoeringskosten gesaldeerd met de vrijval van excassokosten.

Rol en bevindingen van de certificerend actuaris

De certificerend actuaris heeft de opdracht om vast te stellen dat het fonds voldoet aan de vereisten vanuit artikel 126 tot en met 140 PW. De certificerend actuaris heeft een zevental aanbevelingen gerapporteerd voor het volgende boekjaar.

De certificerend actuaris heeft de opdracht om vast te stellen dat het fonds voldoet aan de vereisten vanuit artikel 126 tot en met 140 PW. De certificerend actuaris heeft een drietal aanbevelingen gerapporteerd voor het volgende boekjaar.

- *Kwalitatieve invulling risicohouding.* In de risicohouding is nog steeds geen concrete bandbreedte opgenomen waarbinnen het vereist eigen vermogen zich mag bevinden. Wij raden het pensioenfonds aan om de ABTN op dit punt te actualiseren.
- *Onderbouwing prudent person.* In de ABTN is een onderbouwing van de prudent person regel opgenomen. Wij raden het pensioenfonds aan om deze onderbouwing verder aan te scherpen.
- *Strategisch beleggingsbeleid.* Het strategisch beleggingsbeleid zoals verwoord in de ABTN was vorig jaar in strijd met het beleggingsplan. De bandbreedtes van het beleggingsplan vallen voor enkele categorieën nog steeds buiten de bandbreedtes van het strategisch beleggingsbeleid. Wij raden het pensioenfonds aan om de ABTN op dit punt te actualiseren.

Oordeel van de certificerend actuaris over de financiële positie

In zijn actuariële verklaring heeft de certificerend actuaris geoordeeld dat voldaan is aan de artikelen 126 tot en met 140 PW, met uitzondering van de artikelen 131, 132 en 133 omdat het pensioenfonds niet beschikt over het (minimaal) vereist eigen vermogen en de technische voorziening niet volledig door waarden is gedekt.

De vermogenspositie van het pensioenfonds beoordeelt de certificerend actuaris als slecht, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen.

Uitkomsten van de solvabiliteitstoets

Onder het FTK is het 'vereist eigen vermogen' het vermogen dat hoort bij de zogeheten evenwichtssituatie van het pensioenfonds. In die evenwichtssituatie is het eigen vermogen zodanig vastgesteld dat met de wettelijk vastgestelde zekerheidsmaat van 97,5% wordt voorkomen dat het pensioenfonds binnen één jaar over minder middelen beschikt dan nodig om te kunnen voldoen aan de onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Met andere woorden, de kans dat het pensioenfonds zich één jaar later in een situatie van onderdekking bevindt, is kleiner dan of gelijk aan 2,5%.

De toezichthouder, DNB, heeft een gestandaardiseerde methode vastgesteld om te toetsen of er voldoende eigen vermogen aanwezig is: de standaardtoets. De standaardtoets meet voor een aantal risicofactoren het mogelijke (negatieve) effect (in euro's) op het eigen vermogen. Omdat de resultaten van de standaardtoets afhankelijk zijn van marktomstandigheden en het risicoprofiel van de aanwezige beleggingen, fluctueren ze in de loop van de tijd.

De vereiste solvabiliteit op basis van deze toets bedraagt ultimo 2016 € 13.440 duizend (2015 € 13.398 duizend). Het feitelijke eigen vermogen van het pensioenfonds ultimo 2016 bedraagt € -/- 1.218 (ultimo 2015 € -/- 311). Dit betekent dat het pensioenfonds ultimo 2016 niet voldoet aan de solvabiliteitstoets.

Uitvoeringskosten

Pensioenbeheer

De in 2016 door het fonds gemaakte kosten, exclusief de vermogensbeheerkosten bedragen € 359 duizend. Deze kosten laten zich als volgt uitsplitsen:

Kosten pensioenbeheer (in duizenden euro's)	2016	2015
Bestuurskosten	58	86
Administratiekosten berekend door derden	107	141
Accountantskosten	21	24
Certificerende actuaris	12	14
Adviserende actuaris	103	145
Overige advisering	48	62
Contributies en bijdragen	10	9
Dwangsommen en boetes	-	-
Overige kosten	-	1
Totaal	359	482

De kosten van 2016 (€ 359 duizend) zijn behoorlijk gedaald ten opzichte van 2015 (€ 482 duizend). De kosten van 2016 zijn op bijna alle onderdelen gedaald ten opzichte van 2015. De afname in de post administratiekosten (34) werd met name veroorzaakt doordat er ten opzichte van 2015 in 2016 geen kosten zijn gemaakt voor het doorvoeren van een regelementswijziging in het administratiepakket. De daling van de kosten van de adviserende actuaris (42) werd met name veroorzaakt omdat er in 2015 veel kosten zijn gemaakt met betrekking tot het uitwerken van mogelijke scenario's inzake de toekomst van het fonds. Gezien de betrokkenheid van het externe bestuurslid in dit project zijn hierdoor ook de (externe) bestuurskosten in 2016 met € 28 duizend gedaald ten opzichte van 2015.

De kosten pensioenbeheer in euro per deelnemer bedraagt voor 2016 € 3.740 (2015: € 5.297). Hierbij zijn conform de aanbevelingen van de Pensioenfederatie als deelnemers geteld, de actieve deelnemers, inclusief arbeidsongeschikte deelnemers (6), en de gepensioneerden (90).

Gezien het grote aantal slapers in het fonds vanaf boekjaar 2015 is er tevens een berekening gemaakt van de kosten per deelnemer, inclusief slapers. De kosten per deelnemer, inclusief slapers, voor 2016 bedraagt € 730 (2015: € 980). De ontwikkeling van de pensioen en uitvoeringskosten over de afgelopen 5 jaar zijn in de kerncijfers zowel inclusief als exclusief slapers opgenomen.

Uitvoeringskosten vermogensbeheer

De kosten van vermogensbeheer krijgen steeds meer maatschappelijke aandacht. Stichting Pensioenfonds AC Nielsen streeft naar een transparante weergave van de vermogensbeheerkosten.

De kosten van vermogensbeheer over 2016 kunnen als volgt worden onderverdeeld (weergegeven in duizenden euro's).

Pensioenuitvoering kosten vermogensbeheer	2016	2015
Beheerskosten	128	120
Performance gerelateerde kosten	0	0
Kosten bewaarloon	19	18
Kosten vermogensadviseurs	111	198
Totaal	258	336
Gemiddeld belegd vermogen	59.241	56.749
Basispunten kosten	44	59

De kosten zijn fors lager dan in 2015 door de onderhandelingen met de vermogensbeheerder over een lagere vergoeding. Mede hierdoor zijn de kosten van het fonds in lijn met grotere pensioenfondsen.

De kosten voor het vermogensbeheer kunnen niet op zichzelf worden gezien en een eenvoudige kostenratio geeft onvoldoende basis voor de vraag of de kosten passend zijn. Voor die beoordeling moet de relatie worden gelegd tussen kosten, risicoprofiel, rendement en de beleggingsovertuigingen van het fonds.

Transactiekosten

Transactiekosten (in duizenden euro's)	2016	2015
Transactiekosten	9	8
Gemiddeld belegd vermogen	59.241	56.749
Basispunten kosten	2	1

De transactiekosten in 2016 liggen op het vergelijkbare lage niveau als in 2015. De verwachting is dat de transactiekosten de komende jaren op een vergelijkbaar niveau zullen blijven.

Risicoparagraaf

Het beleid van het bestuur is verwoord in de ABTN, die in december 2016 is geactualiseerd, zodat deze voldoet aan de meest actuele situatie. Algemene leidraad voor het uitvoeren van de beheertaken is risicomijdend operationeel management. Het bestuur is verantwoordelijk voor de beheersing van deze risico's. De risico's kunnen van invloed zijn op het realiseren van de doelstelling van het fonds. Het bestuur voert een risicomangementbeleid uit waarbij voor ieder bestuursbesluit een beoordeling van de relevante risico's wordt opgesteld.

Het fonds categoriseert de risico's op basis van de risicocategorieën van FIRM. In onderstaand overzicht staan deze risico-categorieën per risicogroep vermeld.

RISICO-GROEP	RISICO-CATEGORIE	BESCHRIJVING
Financieel risico	<ul style="list-style-type: none"> • Matching/renterisico • Marktrisico • Kredietrisico • Verzekeringstechn. Risico 	risico's die (grote) invloed kunnen hebben op het fonds. Op basis van wet- en regelgeving en eigen normen zijn deze risico's te normeren en te kwantificeren,
Operationeel risico	<ul style="list-style-type: none"> • Operationeel risico • Uitbestedingsrisico • IT-risico • Integriteitsrisico • Juridisch risico • Communicatierisico 	risico's die invloed kunnen hebben op het fonds. Op basis van wet- en regelgeving en eigen normen zijn deze risico's te kwalificeren en (over het algemeen) te kwantificeren. Het gaat om risico's met betrekking tot de uitbestede werkzaamheden.
Strategisch risico	<ul style="list-style-type: none"> • Bestuursrisico • Omgevingsrisico 	risico's die op voorhand niet te normeren zijn en (grote) invloed kunnen hebben op het fonds. Deze risico's zijn wel te kwalificeren, maar niet te kwantificeren.

Vervolgens worden risico-categorieën uitgesplitst in risico-items. Aan de hand van deze risico-items wordt het risico van het te nemen besluit vastgesteld en meegenomen in de overwegingen. Onderstaand het risico-categorie en risico-item overzicht.

RISICO-CATEGORIE	RISICO-ITEM	BESCHRIJVING
Matching- en renterisico	Renterisico	<i>Het risico dat rentefluctuaties leiden tot ongewenste effecten op balans en resultaat, a.g.v. het niet gematcht zijn van activa en passiva op het gebied van rentelooptijden en rentevoet.</i>
Matching- en renterisico	Valutarisico	<i>Het risico als gevolg van het bezit van activa in valuta anders dan euro's.</i>
Matching- en renterisico	Liquiditeitsrisico	<i>Het risico dat liquiditeitstekorten optreden als gevolg van het onvoldoende op elkaar afgestemd zijn van de timing en de omvang van inkomende en uitgaande kasstromen.</i>
Matching- en renterisico	Inflatierisico	<i>Het risico dat het fonds onvoldoende in staat is om (toenemende) verplichtingen a.g.v. (verwachte aanpassing aan) inflatie te financieren</i>
Matching- en renterisico	Kortingsrisico	<i>Het risico dat het fonds korting dient uit te voeren op pensioenrechten en pensioenaanspraken a.g.v. de ontoereikende financiële situatie van het fonds</i>
Marktrisico	Prijsvolatiliteit	<i>Het risico van veranderingen in de waarde van (verhandelbare instrumenten binnen) de portefeuille a.g.v. wijzigingen in marktprijzen.</i>
Marktrisico	Marktliquiditeit	<i>Het risico dat aanwezige activa niet snel genoeg dan wel niet tegen acceptabele prijzen worden omgezet in liquide middelen.</i>

Marktrisico	Concentratie en correlatie	<i>Het risico dat a.g.v. ontoereikende diversificatie binnen de portefeuille een bepaalde ontwikkeling of gebeurtenis een meer dan gemiddeld effect heeft op de waarde van de portefeuille.</i>
Kredietrisico	Kans op default probability	<i>Het risico dat partijen waaraan kredietfaciliteiten ter beschikking zijn gesteld (of waarbij in schuldpapier is belegd) hun verplichtingen niet of niet volledig nakomen, het (maximum) verlies als gevolg hiervan, rekening houdend met verkregen zekerheden. Tevens het risico dat ontstaat doordat tegenpartijen bij dreigende tekorten de hun ter beschikking gestelde faciliteiten kunnen benutten (voltrekken).</i>
Verzekeringstechnisch risico	Sterfte, arbeidsongeschiktheid	<i>Het risico dat verliezen optreden a.g.v. verschillen tussen werkelijke en veronderstelde sterfte of arbeidsongeschiktheid en/of werkelijke en veronderstelde ontwikkeling in de sterfteverwachtingen/verwachtingen inzake arbeidsongeschiktheid.</i>
Omgevingsrisico	Afhankelijkheid aangesloten ondernemingen	<i>Het risico dat de invloed van en ontwikkelingen bij directe en indirecte belanghebbenden (aangesloten ondernemingen, sponsor) resulteren in conflicterende belangen met het fonds en/of beïnvloeding van de financiële positie van het het fonds</i>
Omgevingsrisico	Reputatieschade	<i>Het risico dat de (markt)positie van het fonds verslechterd a.g.v. negatieve perceptie van het imago van het fonds door deelnemers, tegenpartijen en/of regelgevende instanties.</i>
Omgevingsrisico	Aansluitingsbeleid	<i>Het risico dat het fonds pensioenregelingen van aangesloten werkgevers niet of niet geheel kan uitvoeren.</i>
Operationeel risico	Structuur organisatie, AO/IC	<i>Het risico dat samenhangt met ondoelmatige of onvoldoende doeltreffende procesinrichting dan wel procesuitvoering.</i>
Operationeel risico	Aanleveren/verwerken gegevens	<i>Het risico dat de doelmatigheid en doeltreffendheid van het verwerkingsproces wordt beïnvloed a.g.v. inadequaat administreren van transacties en data en bepalen en doorberekenen van premies en andere tarieven.</i>
Operationeel risico	Betalingsproces	<i>Het risico dat de doelmatigheid en doeltreffendheid van de uitvoering van het betalingsproces wordt beïnvloed.</i>
Operationeel risico	Kosten	<i>Het risico dat actuele of toekomstige (ontwikkeling in) kosten onvoldoende gefinancierd uit dan wel doorvertaald kunnen worden in toekomstige premies, tarieven en/of andere activiteiten.</i>
Operationeel risico	Personeel	<i>Het risico samenhangend met de vraag hoe cruciaal, de kwalitatieve personele bezetting is voor de doelmatigheid en doeltreffendheid van de uitvoering van de processen.</i>
Operationeel risico	Fraudegevoeligheid	<i>Het risico dat samenhangt met de vraag hoe gevoelig het fonds en de processen zijn voor fraude door werknemer/bestuurders, samenspanning door werknemers met derden en fraude door externen.</i>
Uitbestedingsrisico	Continuïteit bedrijfsvoering/ Afdwingbaarheid contracten	<i>Het risico dat de continuïteit van (een deel van) de bedrijfsvoering van het fonds in gevaar komt a.g.v. ontoereikende financiële soliditeit van de tegenpartij, contractbreuk of het beëindigen van de activiteiten door de tegenpartij.</i>
Uitbestedingsrisico	Integriteit	<i>Het risico dat de reputatie dan wel de financiële positie van het fonds wordt geschaad a.g.v. het niet integer zijn van de bedrijfsvoering van de partij waaraan de werkzaamheden zijn uitbesteed.</i>
Uitbestedingsrisico	Kwaliteit dienstverlening	<i>Het risico dat de door de externe partij geleverde kwaliteit van de werkzaamheden niet in overeenstemming is met het door het fonds gewenste dan wel aan belanghebbenden toegezegde kwaliteitsniveau.</i>
It-risico	Strategie en beleid	<i>Het risico als gevolg van het niet of onvoldoende toegesneden zijn van IT-strategie en IT-beleid op de processen en de bestaande informatie- en dataverwerking waardoor onvoldoende ondersteuning wordt geboden aan processen en informatievoorziening.</i>
It-risico	Beveiliging	<i>Het risico a.g.v. het niet volledig of niet accuraat zijn van informatie/informatiesystemen/processen, het niet toegankelijk zijn van informatie voor geautoriseerde gebruikers, het toegankelijk zijn van informatie voor niet-geautoriseerde gebruikers.</i>

It-risico	Beheersbaarheid	<i>Het risico a.g.v. het ontoereikend beheer van de ICT-omgeving en/of -processen en/of onvoldoende (tijdig) kunnen anticiperen op ontwikkelingen in de markt, op technische innovaties of op overige externe factoren.</i>
It-risico	Continuïteit	<i>Het risico dat de continuïteit van de (kritische)bedrijfsprocessen in gevaar komt a.g.v. niet beschikbaar zijn van de IT-infrastructuur (w.o. applicaties en systemen)</i>
Integriteitsrisico	Benadeling derden	<i>Het risico dat reputatieschade en/of claims ontstaan a.g.v. het benadelen van derden (belanghebbenden) door toedoen van het fonds.</i>
Integriteitsrisico	Voorwetenschap	<i>Het risico dat misbruik wordt gemaakt van voorkennis over ontwikkelingen dan wel rechtspersonen. Hieronder vallen ook effectentransacties waarbij gebruik wordt gemaakt van verregen voorkennis.</i>
Integriteitsrisico	Onoirbaar handelen	<i>Het risico dat de reputatie dan wel de financiële positie van het fonds wordt beïnvloed/geschaad a.g.v. betrokkenheid bij witwassen, terrorismefinanciering dan wel faciliteren van of betrokkenheid hebben bij overtredingen.</i>
Juridisch risico	Wet-en regelgeving	<i>Het risico dat de werkwijze van het fonds wordt beïnvloed dan wel niet meer houdbaar is a.g.v. veranderingen in de wet- en regelgeving (Europees, (inter)nationaal, toezicht) dan wel het niet voldoen van het beleid en/of de bedrijfsvoering van het fonds, aan wet- en regelgeving.</i>
Juridisch risico	Aansprakelijkheid	<i>Het risico dat het fonds aansprakelijk wordt gesteld voor schade aan derde(n).</i>
Bestuursrisico	Deskundigheid	<i>Het risico dat het bestuur in zijn geheel en de bestuursleden individueel niet voldoet aan de gestelde deskundigheidseisen</i>
Bestuursrisico	Functioneren	<i>Het risico dat het bestuur ((a.g.v. het niet voldoen aan de gestelde deskundigheidseisen) niet goed functioneert en niet periodiek het functioneren en beleid evalueert.</i>
Bestuursrisico	Betrouwbaarheid	<i>Het risico dat de personen die het beleid van het fonds bepalen niet (volledig) betrouwbaar zijn.</i>
Bestuursrisico	Onafhankelijkheid	<i>Het risico dat het bestuur zich bij het uitoefenen van haar bestuurstaak niet onafhankelijk opstelt waardoor een evenwichtige en zorgvuldige wijze van de behartiging van belangen van bepaalde betrokkenen in het geding kan raken.</i>
Bestuursrisico	Evenwichtige vertegenwoordiging	<i>Het risico dat het beleid niet wordt bepaald door een evenwichtige afspiegeling van pensioengerechtigden en/of dat de personen die het beleid bepalen de belangen van alle betrokkenen niet op evenredige wijze vertegenwoordigen.</i>
Communicatierisico	Juistheid, tijdigheid, begrijpelijkheid, duidelijkheid	<i>Het risico dat de informatie niet tijdig, juist, duidelijk en/of begrijpelijk wordt verzonden.</i>

In de notulen van de bestuursvergaderingen wordt bij elk bestuursbesluit een risicoparagraaf toegevoegd waarin de risico's worden beschreven en de wijze waarop deze worden gemitigeerd.

Het risicomanagementsysteem is in ontwikkeling. In 2017 zal het risicomanagementsysteem verder worden uitgebreid door het risicomanagementbeleid te formaliseren en - als onderdeel daarvan - de rapportage van financiële en niet-financiële risico's nader in te vullen.

Pensioenwet

Met het oog op de wijziging van de status van het fonds per 1 januari 2015 is het pensioenreglement gewijzigd. De belangrijkste aanpassingen in het pensioenreglement betreffen:

- Geen deelnemers meer en geen opbouw van pensioenaanspraken;
- Onderscheid in gewezen deelnemers: gewezen deelnemers die nog een dienstverband hebben met de werkgever en gewezen deelnemers die geen dienstverband met de werkgever meer hebben.
- Er worden alleen uitvoeringskosten aan de werkgever in rekening gebracht.

Uitvoeringsovereenkomst

De uitvoeringsovereenkomst is in 2015 vernieuwd en ondertekend door de werkgever. Dit naar aanleiding van de nieuwe status van het fonds en het nFTK. In de uitvoeringsovereenkomst is onder andere bepaald dat de werkgever een bijstortverplichting heeft indien op basis van de regels van het nFTK blijkt dat als het fonds niet meer tijdig kan herstellen en genoodzaakt is een korting uit te voeren. Tevens is bepaald dat de werkgever de uitvoeringskosten van het fonds zal financieren. De uitvoeringsovereenkomst is ingegaan op 1 januari 2015 en heeft een looptijd van onbepaalde tijd met een opzegtermijn van 6 maanden die ingaat op 1 juli van enig jaar.

Toeslag slapersrechten en ingegane pensioenen

De pensioenregeling die door het fonds wordt uitgevoerd kent een voorwaardelijk toeslagbeleid. Het bestuur stelt jaarlijks vast of en in hoeverre een toeslag kan worden verleend. Basis voor dit besluit vormt het beleidskader zoals verwoord in de notitie toeslagbeleid, de financiële gesteldheid van het fonds en het advies van de adviserend actuaaris.

Per 1 januari 2016 zijn de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenaanspraken van gewezen deelnemers niet verhoogd.

Gegeven de financiële situatie van het fonds zijn de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenaanspraken ook per 1 januari 2017 niet verhoogd.

Visitatiecommissie

In het kader van intern toezicht is eind 2013 besloten een visitatiecommissie te benoemen. De commissie die de visitatie in 2014 en 2015 heeft uitgevoerd is voor 2016 herbenoemd, een en ander in overleg met het VO. De visitatie zal jaarlijks plaatsvinden. Er zal een samenvatting van het verslag wordt opgenomen in dit jaarverslag.

Het rapport van de visitatiecommissie is opgenomen op pagina 39.

Wet versterking bestuur

Vanwege de Wet versterking bestuur pensioenfondsen, die in augustus 2013 in werking trad, heeft voorafgaand aan het verslagjaar besluitvorming plaatsgevonden over het bestuursmodel. Eind december 2013 heeft het bestuur besloten te kiezen voor het paritair bestuursmodel waarin 2 deelnemers zitting hebben namens de werkgever, 1 namens de werknemers en 1 namens de pensioengerechtigden. Daarnaast is er een extern bestuurder. De extern bestuurder heeft geen stemrecht zodat de pariteit niet in gevaar komt.

De extern bestuurder vormt samen met de voorzitter het Dagelijks Bestuur dat verantwoording aflegt aan het bestuur van het fonds. Er is een reglement Dagelijks Bestuur opgesteld waarin o.a. de taken en verantwoordelijkheden zijn opgenomen.

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit 3 leden (1 lid namens de werkgever, 1 lid namens de werknemers en 1 lid namens de pensioengerechtigden). De positie namens de werkgever is vacant.

Het Intern Toezicht is ingevuld door de aanstelling van een visitatiecommissie. Er is een reglement Intern Toezicht vastgesteld.

In 2015 heeft het fonds het reglement aangepast aan het besluit van de werkgever om de pensioenregeling per 1 januari 2015 niet meer door het fonds maar door Stichting Pensioenfonds VNU uit te laten voeren.

Gebeurtenissen in 2017 en vooruitblik 2^e helft 2017

Strategische verkenning & toekomstscenario's

De strategische verkenning die in 2014 is gestart is eind 2016 vooralsnog afgerond. Nadat uit de oorspronkelijk vastgestelde toekomstscenario's een geselecteerd aantal nader is onderzocht en uitgewerkt en overleg heeft plaatsgevonden met de sponsor, heeft het bestuur besloten dat deze scenario's op dit moment niet realiseerbaar zijn. Het betrof hier de mogelijke scenario's van samen-gaan met c.q. collectieve waardeoverdracht naar Stichting Pensioenfonds VNU en collectieve waardeoverdracht naar een verzekeraar. Mede gezien de financiële positie van het fonds acht het bestuur de onderzochte scenario's nu niet realiseerbaar. Het bestuur hoopt echter op termijn, onder voorbehoud van goedkeuring c.q. positieve adviezen van interne en externe toezichthouders, een besluit te kunnen nemen over een collectieve waardeoverdracht en daarmee over de toekomst van het fonds.

Als gevolg van het besluit om voorlopig verder te gaan als gesloten fonds heeft het bestuur begin 2017 direct een aantal zaken opgepakt die met het oog op de strategische verkenning werden aangehouden. Het betreft in het kader van governance de verdere ontwikkeling van de deskundigheid van het bestuur. Daarnaast wordt het risicomanagementbeleid geformaliseerd en het daarbij behorende risicomanagementproces verder ingevuld. Dit zal in de loop van 2017 worden geëffectueerd.

Ook zal het communicatiebeleidsplan in 2017 worden geactualiseerd. Tenslotte zal Marc Deij als bestuurslid in 2017 aftreden. Het huidige bestuur bestaande uit vijf bestuursleden zal hierop worden aangepast, waardoor het bestuur na het vertrek van Marc Deij uit vier bestuursleden zal bestaan. De statuten zullen hierop worden aangepast.

Besluit inzake toeslagverlening per 01-01-2017

Gegeven de financiële situatie van het fonds is in december 2016 het besluit genomen om de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenaanspraken per 1 januari 2017 niet te verhogen.

Diemen, 23 juni 2017

B. de Vos

P. Bonewit

E. Harmsen

M. Deij

W. Mensing

4. VERSLAG VERANTWOORDINGSORGAAN

A. Stichting Pensioenfonds A.C. Nielsen en Verantwoordingsorgaan

Het Verantwoordingsorgaan van de Stichting Pensioenfonds A.C. Nielsen (Nederland) B.V. is in 2009 ingesteld. In het Verantwoordingsorgaan (hierna te noemen VO) hebben vertegenwoordigers zitting namens werkgever, werknemers en de pensioengerechtigden.

Het VO is als volgt samengesteld:

- namens werknemers Gideon Meijer (sinds april 2014),
- namens de werkgever (vacature sinds 2011)
- namens de pensioengerechtigden Wiebe Schukken; per 2014 herbenoemd voor 4 jaar.

Het VO richt zich op de belangen van alle deelnemers aan de Stichting Pensioenfonds A.C. Nielsen (Nederland) B.V. De taakstelling van het VO is vastgelegd in het, in 2014 geupdate, reglement VO. De actieve medewerkers van A.C. Nielsen Nederland zijn per 2015 overgegaan naar het fonds van VNU; hun belangen worden op andere wijze behartigd.

B. Overleg met het Bestuur; informatieverstrekking

Mede door externe omstandigheden en vanwege toekomstscenario's van uitbesteding, is het overleg met het bestuur ook in 2016 geïntensiveerd. Het VO is akkoord gegaan met keuze van het Intern Toezicht, benoeming visitatiecommissie en de vervolg opdracht aan de visitatiecommissie voor 2016.

Het VO heeft in 2016 met het (dagelijks) bestuur gesproken op 9 mei, 1 juni en 12 december. Het VO is akkoord gegaan met de verslaglegging hiervan. In 2017 is overleg geweest op 21 april.

Het bestuur heeft uitgebreid (en ook tussentijds) inzicht gegeven in de strategische verkenning en afstemming met de werkgever over mogelijke uitbestedingsalternatieven (bedrijfstaking-pensioenfonds, verzekeringsmij. en een mogelijke fusie met het VNU-fonds). Tevens is het besluit van de werkgever besproken, tot (voorlopige) continuering van de huidige situatie, als gesloten fonds.

Met instemming is kennis genomen van maatregelen van het bestuur om de kosten van controle, advies en beleggingen (verder) te verlagen.

De uitvoeringsovereenkomst, met bijstortingsverplichting van de werkgever, is nog steeds geldig.

In het gesprek op 3 april 2017 met de visitatiecommissie is het VO geïnformeerd over voorlopige bevindingen. Dit in het licht dat de voorgenomen uitbesteding (voorlopig) niet plaatsvindt. Er is ondermeer geadviseerd, om het bespreken en opvolgen van actiepunten van het VO met het bestuur, planmatig plaats te laten vinden aan de hand van een jaarkalender. Hiervoor is als eerstvolgend overleg, 25 september 2017 vastgelegd.

Het concept Jaarverslag 2016 is op 17 april 2017 ter beschikking gesteld. Op 21 april 2017 heeft het VO van het Dagelijks Bestuur antwoorden gekregen op de door hen gestelde vragen over het Jaarverslag en over diverse achtergronden.

De verklaringen van de certificerend accountant en van de actuaris zullen worden opgenomen in het definitieve jaarverslag dat naar de Nederlandsche Bank zal worden gestuurd. Het VO ontvangt hiervan een kopie per eind juni 2017.

C. Bevindingen en conclusies

Het oordeel van het VO over 2016 heeft zich met name gericht op het nagaan van de gevolgde procedures met betrekking tot het herstelplan, alsmede de wettelijk verplichte documenten zoals het jaarverslag.

Gezien de financiële positie van het Pensioenfonds is in 2016, net als in voorgaande jaren t/m 2009, niet tot indexatie overgegaan.

Over de communicatie vanuit het Bestuur naar de relevante groepen is geconstateerd dat deze voldoende is uitgevoerd t.a.v. reguliere activiteiten. In het Communicatiebeleidsplan, dat het Bestuur in augustus a.s. zal hebben uitgewerkt, zal verdere verdieping worden aangegeven.

Actieve medewerkers, zijn zowel aangesloten bij Stichting Pensioenfonds A.C. Nielsen (Nederland) B.V. als bij het VNU-fonds. Er wordt gestreefd naar harmonisatie van uitvoering en timing van communicatie m.b.t. beide fondsen.

De versterking van het bestuur in 2014 met een extern bestuurder, met ervaring in transitie van pensioenfondsen, die tevens extra deskundige capaciteit inbrengt, is van buitengewoon belang. Dit te meer omdat de werknemersvertegenwoordiger in het Bestuur, Marc Deij, per eind juni a.s. zal aftreden. *)

Het Bestuur is gestart met invulling van het deskundigheidsplan, mede door het volgen van opleidingen.

*) Het is de intentie dat de vacature van de werkgeversvertegenwoordiger VO zal worden ingevuld door Marc Deij. Met meer dan 10 jaar ervaring, weliswaar als bestuurslid, wordt dit een zeer welkome aanvulling van het VO.

Alle verstrekte informatie sluit aan bij de principes van Pension Fund Governance, zoals opgenomen in de Pensioenwet.

Het VO heeft geen ongeregelheden kunnen vaststellen over het gevoerde beleid van het Bestuur over het jaar 2016.

Namens het Verantwoordingsorgaan,
Diemen, 23 juni 2017,

Gideon Meijer, namens werknemers,
Wiebe Schukken, namens pensioengerechtigden

Reactie van het bestuur

Het bestuur heeft kennis genomen van het oordeel van het verantwoordingsorgaan. Dit oordeel geeft steun aan het door het bestuur in het afgelopen jaar gevoerde beleid.

Het bestuur erkent het belang van het oordeel van het verantwoordingsorgaan en informeert het verantwoordingsorgaan frequent over de ontwikkelingen van het fonds. De voorlopige afronding van de strategische verkenning eind 2016 en de conclusie van het bestuur om vooralsnog de huidige situatie van gesloten fonds te continueren is uitgebreid met het verantwoordingsorgaan besproken. In dat kader is ook bij de werkgever aangekaart dat het wat betreft governance zeer gewenst is de vacature in het verantwoordingsorgaan voor een lid namens de werkgever in te vullen. Het is goed te constateren dat hier nu invulling aan wordt gegeven.

De constructieve wijze waarop het verantwoordingsorgaan zich opstelt gecombineerd met een kritische blik neemt het bestuur mee in het besluitvormingsproces en toont de toegevoegde waarde van dit orgaan. De suggesties en adviezen die het verantwoordingsorgaan aan het bestuur geeft, worden hierin meegenomen.

5. VERSLAG VISITATIECOMMISSIE

Het bestuur heeft de dezelfde visitatiecommissie als in 2015 gevraagd een visitatie uit te voeren.

De Pensioenwet geeft aan dat de visitatiecommissie toezicht houdt op het beleid en de algemene gang van zaken, adequate risicobeheersing en op evenwichtige belangenafweging.

De Code Pensioenfondsen voegt daaraan toe: de visitatiecommissie draagt bij aan het effectief en slagvaardig functioneren van het pensioenfonds en aan een beheerste en integere bedrijfsvoering.

De visitatiecommissie past de VITP-Toezichtcode toe. Toepassing is niet wettelijk verankerd, maar wel aanbevolen door de VITP (Vereniging Intern Toezichthouders Pensioensector).

De toepassing is op basis van het principe "pas toe of leg uit". De visitatiecommissie heeft de VITP-Toezichtcode toegepast bij de organisatie en opzet van de uit te voeren visitatie door het te hanteren normenkader (vermeld bij de diverse onderdelen van deze rapportage) vast te stellen.

Conform hoofdstuk 5 van de VITP-Toezichtcode betreft de visitatiecommissie de volgende onderwerpen in haar toezicht: het functioneren van de governance, het functioneren van het bestuur, transparante en begrijpelijke communicatie, de naleving van de Code Pensioenfondsen en cultuur en gedrag. Ten aanzien van de bemensing van de visitatiecommissie wordt niet voldaan aan norm 2.1 van de VITP-Toezichtcode (gemengde samenstelling naar (in elk geval) leeftijd en geslacht). Dat is een verbeterpunt bij een herbenoeming.

Tevens heeft de commissie de VITP-Toezichtcode toegepast door bij de afronding van de werkzaamheden vast te stellen of en hoe de normen van deze code zijn nageleefd.

De volgende specifieke thema's zijn behandeld:

- Evaluatie en follow-up bevindingen visitatie 2015;
- Risicomanagement financieel en niet-financieel: inrichting, controle en toezicht;
- Beleggingsbeleid: beleid, uitvoering en monitoring;
- Governance: inrichting en toekomst van het pensioenfonds;
- Communicatiebeleid en uitvoering.

Het rapport is tot stand gekomen op basis van ontvangen documentatie, interviews met verschillende stakeholders en onderling overleg. Voor het volledige proces verwijst de visitatiecommissie naar het volledige rapport.

De waarnemingsperiode van de visitatie is 2016.

De visitatiecommissie draagt de verantwoordelijkheid voor de visitatie conform het bepaalde in de Pensioenwet, onverlet de eigen bestuurlijke en toezichthoudende verantwoordelijkheden van het bestuur, het verantwoordingsorgaan, de controlerend accountant, de certificerend actuaris en de toezichthouders.

Algemene conclusie:

Het pensioenfonds blijft een kwetsbare positie bekleden. Het bestuur is toegewijd aan zijn taak en pakt de zaken serieus aan. De eisen van de toezichhouders en de normen waaraan de besturing en de beheersing moeten voldoen stellen het bestuur gegeven de omvang van het fonds voor een zeer grote opgave.

Het bestuur zal een inhaalslag dienen te maken op een aantal beleidsterreinen, zoals risicomanagement, communicatie en compliance.

De belangrijkste waarnemingen en aanbevelingen vindt u hieronder:

Evaluatie en follow up vorige visitatie

Het bestuur heeft nog niet alles gedaan met de aanbevelingen van de visitatiecommissie. Dit was gezien de omstandigheden enigszins begrijpelijk.

Aanbeveling:

- Verwerk de aanbevelingen in een actielijst (samen met aanbevelingen accountant en actuaris) zodat deze goede opvolging krijgen.

Risicomanagement

Het bestuur pakt risicomanagement grondig aan. Samen met WTW zal dit verder worden ingevuld.

Aanbeveling:

- Geef de WTW-risicomanagement adviseur een officiële status als extern risicomanager.

Beleggingsbeleid

Het beleggingsbeleid is beheersbaar ingevuld met passieve mandaten. Dit beleid wordt gemonitord door de beleggingscommissie en deze adviseert het bestuur. Er zijn goede vorderingen gemaakt met kostenreductie op het vermogensbeheer.

Aanbevelingen:

- Stel een MVB-beleid op passend bij de omvang en situatie van het fonds en bij het beleid van de sponsor.
- Onderzoek de bezetting van de beleggingscommissie aan de hand van de ABTN van de laatste jaren, jaarverslagen en statuten. Benoem hierna de beleggingscommissie en de voorzitter van de beleggingscommissie.

Governance

Het bestuur is bezig een inhaalslag te maken op tal van beleidsterreinen. Dit moet leiden tot een goede governance van het pensioenfonds. Dit zal, gezien de beperkte middelen, vooral pragmatisch, worden ingevuld.

De toepassing van de Code Pensioenfondsen dient verder onderbouwd te worden.

Aanbevelingen:

- Stel het beleid op de verschillende beleidsterreinen zo op dat het past bij het fonds en de pragmatische inslag en ook zo dat het kan worden waargemaakt.
- Informeer de ondernemingsraad over de wijzigingen in het bestuur.
- Onderzoek of de twee bestuursleden, zijnde lid van de beleggingscommissie, ooit zijn benoemd als lid van de beleggingscommissie.
- Onderzoek of het fungerende bestuurslid lid wil/kan worden van het verantwoordingsorgaan. Belangrijk is daarbij dat er begrepen wordt dat dit een nieuwe rol is (geen schaduwbestuurder).
- Voer in 2017 een zelfevaluatie uit onder begeleiding van een derde externe partij.
- Richt het compliance programma in dat werkzaam is voor het pensioenfonds.
- Stel een document op betreffende de Code Pensioenfondsen waarin per Code wordt ingegaan hoe deze wordt opgepakt (ook de meer beleidsmatige als inzicht in beleid en missie, visie en strategie).
- Overweeg een extern compliance officer aan te stellen die naast de gedragscode ook de wet- en regelgeving in de gaten houdt.
- Kijk in hoeverre het verantwoordingsorgaan zijn deskundigheid kan verhogen.
- Maak de formele verhoudingen tussen bestuur en verantwoordingsorgaan zichtbaar zodat ook de verwachtingen van elkaar helder zijn.

Communicatiebeleid

Het communicatiebeleid voldoet aan de wettelijke eisen maar is erg minimaal ingevuld.

Aanbevelingen:

- Stel een communicatiebeleidsplan op.
- Geef aandacht aan de wijze waarop gecommuniceerd wordt: houdt het specifiek geschreven op de omstandigheden van het pensioenfonds. Eenvoudig en niet te veel zou goed kunnen werken bij dit fonds.
- Schep geen verwachtingen in de communicatie uitingen die niet waargemaakt kunnen worden.
- Zet een website op waardoor kan worden voldaan aan Pensioen 1-2-3 en gebruik deze om een eigen manier van communiceren op te zetten.

De visitatiecommissie dankt het bestuur, het pensioenbureau en het verantwoordingsorgaan van het pensioenfonds voor de positieve en open medewerking.

De visitatiecommissie

Ben Haasdijk

Erwin Capitain

Erik Klijn

April 2017

Reactie van het bestuur

Het bestuur is de visitatiecommissie erkentelijk voor de uitgevoerde visitatie. Het bestuur kan zich vinden in de gedane aanbevelingen en zal deze waar mogelijk uitvoeren.

In het jaarverslag over 2015 heeft het bestuur opgemerkt dat een aantal operationele zaken die geregeld dienen te worden, in samenhang met de uitkomst van de onderhandelingen met de sponsor inzake een eventuele collectieve waardeoverdracht dienen te worden beschouwd. Nu hierover eind 2016 duidelijkheid over is verschaft en het bestuur heeft besloten voorlopig de huidige situatie van gesloten fonds te continueren, worden de betreffende zaken op een aantal beleidsterreinen opgepakt. Hier wordt inmiddels uitvoering aan gegeven. Dit betreft o.a. het deskundigheidsbeleid, risicomanagement en het communicatiebeleid.

De aanbevelingen die de visitatiecommissie doet zullen waar mogelijk worden opgevolgd. Daarbij wordt opgemerkt dat van de aanbevelingen uit het boekjaar 2015 reeds een actielijst is opgesteld waarin ook de aanbevelingen van de accountant en certificerend actuaris zijn opgenomen. Dit wordt ieder jaar op deze wijze gedaan waardoor opvolging hiervan is vastgelegd.

De aanbevelingen met betrekking tot governance en communicatie zullen specifieke aandacht krijgen vanuit het bestuur, waarbij ernaar wordt gestreefd de genoemde punten grotendeels in 2017 uit te kunnen voeren.

6. JAARREKENING 2016

Balans

Staat van baten en lasten

Kasstroomoverzicht

Toelichting op de balans en staat van baten en lasten

Balans

(bedragen in duizenden € na bestemming van het saldo van baten en lasten)

		31-12-2016	31-12-2015
ACTIVA			
Beleggingen voor risico pensioenfonds			
Vastgoed	(4)	4.237	4.068
Aandelen	(5)	22.610	20.794
Vastrentende waarden	(6)	33.885	32.487
Overige beleggingen	(7)	270	262
Derivaten	(8)	-	-
		61.002	57.611
Vorderingen en overlopende activa			
Vorderingen uit herverzekering	(9)	-	40
Overige vorderingen		-	1
		-	41
Liquide middelen			
		244	94
		61.246	57.746
PASSIVA			
Reserves			
Algemene reserve	(10)	-1.218	-311
		-1.218	-311
Technische voorzieningen			
Voorziening pensioenverplichtingen (VPV) voor risico van het pensioenfonds	(11)	62.218	57.754
		62.218	57.754
Kortlopende schulden			
Derivaten	(8)	54	77
Overige schulden	(12)	192	226
		246	303
		61.246	57.746

Staat van baten en lasten

(bedragen in duizenden €)		2016	2015
Baten			
Bijdrage van werkgever en werknemers	(13)	307	426
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	(14)		
Directe beleggingsopbrengsten		1.187	1.088
Indirecte beleggingsopbrengsten		3.842	-494
Kosten toegerekend aan beleggingen		<u>-127</u>	<u>-216</u>
		4.902	378
Overige baten en lasten	(15)	<u>-8</u>	<u>3</u>
		5.201	807
Lasten			
Pensioenuitkeringen	(16)	-1.308	-1.417
Pensioenuitvoeringskosten	(17)	-359	-482
Saldo overdracht van rechten	(18)	23	-179
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds	(19)		
Pensioenopbouw		-	-
Sterfte		217	157
Rentetoevoeging		38	-83
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten		1.360	1.467
Wijziging marktrente		-5.430	-3.410
Wijziging door overdracht van rechten		-37	208
Wijziging grondslagen		-363	-
Overige mutaties		<u>-249</u>	<u>219</u>
		-4.464	-1.442
Onttrekking respectievelijk dotatie voorziening arbeidsongeschikten	(20)	-	38
Premie herverzekering		-	-2
		-6.108	-3.484
Saldo van baten en lasten		-907	-2.677
Bestemming saldo:			
Afgeboekt van de algemene reserve		-907	-2.677

Kasstroomoverzicht

(bedragen in duizenden €)

	2016	2015
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies	301	3.261
Betaalde pensioenuitkeringen	-1.305	-1.416
Ontvangen/ betaald i.v.m. overdracht van rechten	23	-179
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-370	-475
Ontvangen/ betaalde premies herverzekering	40	-37
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	<u>-1.311</u>	<u>1.154</u>
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen en aflossingen van beleggingen	3.371	1
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	1.214	1.194
Aankopen beleggingen	-3.158	-2.771
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-148	-214
Overige ontvangsten/uitgaven	<u>-8</u>	<u>-2</u>
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	<u>1.271</u>	<u>-1.792</u>
Mutatie liquide middelen	<u>-40</u>	<u>-638</u>
Het verloop van de liquide middelen is als volgt:		
Stand per 1 januari	806	1.444
Mutatie liquide middelen	<u>-40</u>	<u>-638</u>
Stand per 31 december	<u>766</u>	<u>806</u>
Liquide middelen/ deposito's in vastrentende waarde	522	712
Liquide middelen rekening courant	<u>244</u>	<u>94</u>
Stand per 31 december	<u>766</u>	<u>806</u>

Toelichting op de balans en staat van baten en lasten

1. Algemene toelichting

1.1 Activiteiten

De Stichting Pensioenfonds A.C. Nielsen (Nederland) B.V. is op 16 maart 1962 opgericht. Het adres van de Stichting is Diemerhof 2 te Diemen, statutair gevestigd in Amsterdam. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41199839. De stichting heeft als doel de gezins- en sociale belangen van de deelnemers zoveel mogelijk te behartigen, met name door voor iedere deelnemer en/of zijn nabestaanden pensioen te garanderen en te doen uitkeren, een en ander in de gevallen op de wijze en onder de voorwaarden nader te regelen in het pensioenreglement en met inachtneming van de bepalingen in de statuten.

1.2 Toelichting op het kasstroomoverzicht

Voor de opstelling van het kasstroomoverzicht is de directe methode gehanteerd. Hierbij worden alle ontvangsten en uitgaven als zodanig gepresenteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten.

2. Grondslagen voor waardering van activa en passiva

2.1 Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in euro's. De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ), uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder Richtlijn 610.

De beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds A.C. Nielsen (Nederland) B.V. heeft de jaarrekening 2016 vastgesteld in de vergadering van 23 juni 2017.

2.2 Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van vorig jaar.

2.2.1 Schattingswijzigingen

In 2016 zijn er 2 schattingswijzigingen geweest:

- Overgang naar de generatietafel AG2016, met startjaar 2017

De overgang naar de generatietafel AG2016 heeft een verhogend effect gehad op de voorziening van EUR 156 duizend.

- Overgang naar de ervaringssterfte gebaseerd op het Willis Towers Watson ervaringssterftemodel 2016

De overgang naar de ervaringssterfte 2016 heeft een verhogend effect gehad op de voorziening van EUR 207 duizend.

2.3 Schattingen en veronderstellingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt het bestuur van het pensioenfonds zich verschillende oordelen en maakt schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

2.4 Opname van een actief, verplichting, bate of last

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen het pensioenfonds toebehoren en de waarde van deze voordelen betrouwbaar kunnen worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum.

2.5 Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

2.6 Vreemde valuta

Functionele valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's, zijnde de functionele en presentatievaluta van het pensioenfonds.

Transacties, vorderingen en schulden

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Monetaire activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

2.7 Beleggingen voor risico pensioenfonds

Algemeen

Het grootste deel van de portefeuille betreft beleggingen in beleggingsfondsen.

Behalve beleggingsfondsen zijn er ook obligaties die rechtstreeks gehouden worden en een frequente beursnotering kennen. Dit betreft circa 30% van de portefeuille. Allen worden gewaardeerd tegen marktwaarde, dat wil zeggen tegen de beurskoers en andere marktnoteringen op balansdatum. De aankoopkosten van beleggingen worden verwerkt als onderdeel van de verkrijgingsprijs en worden als gevolg van de waardering op actuele waarde verwerkt. De verkoopkosten van de beleggingen worden in mindering gebracht op de verkoopopbrengst, als onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten.

Vastgoedbeleggingen

Voor beursgenoteerde indirecte vastgoedbeleggingen is de marktwaarde de per balansdatum geldende beurskoers. De marktwaarde van niet-beursgenoteerde vastgoedbeleggingen is gebaseerd op het aandeel dat het pensioenfonds heeft in het eigen vermogen van de niet-beursgenoteerde vastgoedbelegging per balansdatum.

Aandelen

Aandelen en participaties in beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op marktwaarde, zijnde de beurswaarde per balansdatum.

De marktwaarde van niet-beursgenoteerde aandelen en participaties in beleggingsinstellingen is gebaseerd op het aandeel dat het pensioenfonds heeft in het eigen vermogen van het niet-beursgenoteerde aandeel per balansdatum.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op marktwaarde, zijnde de beurswaarde per balansdatum.

De marktwaarde van niet-beursgenoteerde participaties in beleggingsinstellingen is gebaseerd op het aandeel dat het pensioenfonds heeft in het eigen vermogen van het niet-beursgenoteerde aandeel per balansdatum.

De lopende interest op vastrentende waarden wordt gepresenteerd als onderdeel van de marktwaarde van de vastrentende waarden.

Overige beleggingen

Overige beleggingen, zijnde hedge funds en commodities, worden gewaardeerd op basis van de waarde van de participaties in deze beleggingsfondsen.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnotering of, als die er niet is, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen.

Indien een derivatenpositie negatief is wordt het bedrag onder de schulden verantwoord.

Classificatie beleggingsfondsen

Indien er sprake is van beleggingen in beleggingsfondsen worden deze beleggingsfondsen onder de beleggingen waar mogelijk geclassificeerd onder de rubriek waarin beoogd wordt te beleggen. Indien de classificatie onduidelijk is worden deze geclassificeerd onder de overige beleggingen.

2.8 Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden opgenomen tegen de reële waarde van de tegenprestatie, gewoonlijk de nominale waarde. Een voorziening wordt getroffen op de vorderingen op grond van verwachte oninbaarheid.

Vorderingen en overlopende activa worden onderscheiden van vorderingen in verband met beleggingstransacties conform RJ 610.208. Conform RJ 610.208 mogen overige vorderingen en schulden inzake vastgoedbeleggingen, aandelen en vastrentende waarden betreffende te vorderen respectievelijk te betalen posities of tijdelijke banksaldi in verband met beleggingstransacties onder de beleggingsrubrieken vastgoedbeleggingen, aandelen en vastrentende waarden worden geclassificeerd indien deze door het pensioenfonds niet kunnen worden aangewend voor andere doelen dan beleggingstransacties.

2.9 Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan twaalf maanden hebben. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden.

2.10 Reserves

De reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

2.11 Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds (VPV) wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toezeggingen tot) toeslagen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de markttrente, waarvoor de actuele rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB wordt gebruikt.

Bij de berekening van de VPV is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of toeslagen over de opgebouwde pensioenaanspraken worden verleend. Alle per balansdatum bestaande besluiten tot toeslagverlening (ook voor besluiten na balansdatum voor zover sprake is van *ex ante*-condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van premies waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt rekening gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De voorziening voor pensioenverplichtingen is gebaseerd op de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

<u>Rekenrente:</u>	Rentetermijnstructuur (RTS), gepubliceerd door de DNB, geldend per 31 december 2016.
<u>Toeslagen:</u>	Er wordt geen rekening gehouden met (toekomstige) toeslagen.
<u>Overlevingstafel:</u>	Prognosetafel AG2016 met startjaar 2017 In plaats van leeftijdsterugstellingen is gewerkt met de geslachtsafhankelijke ervaringssterfte gebaseerd op het Willis Towers Watson ervaringssterftemodel 2016. Voor kinderen worden de sterftetekansen verwaarloosd.
<u>Uitvoeringskosten :</u>	Ter dekking van toekomstige uitvoeringskosten is in de VPV een opslag van 4,00% opgenomen. Voor de overige kosten zijn geen opslagen opgenomen.
<u>Partnerfrequentie:</u>	Zolang nog geen pensioenuitkering is ingegaan, wordt voor de berekening van de voorziening voor partnerpensioen elke (gewezen) deelnemer verondersteld een partner te hebben (onbepaalde partner systeem met een partnerfrequentie van 100%). Voor gepensioneerden met een ouderdomspensioen wordt alleen een voorziening voor partnerpensioen berekend, indien en zolang zij gehuwd zijn of een partner hebben (bepaalde partner systeem). Voorts wordt verondersteld dat de partner van een mannelijke (gewezen) deelnemer of gepensioneerde een vrouw is en dat de partner van een vrouwelijke (gewezen) deelnemer of gepensioneerde een man is.
<u>Leeftijdsverschil:</u>	Voor wat betreft het partnerpensioen, wordt verondersteld dat de man twee jaar ouder is dan de vrouw.
<u>Wezenpensioen:</u>	Er is geen voorziening voor latent wezenpensioen. Bij een ingegaan wezenpensioen wordt voor wezen jonger dan 18 jaar aangenomen dat het wezenpensioen voortduurt tot de 18-jarige leeftijd; voor wezen van 18 jaar of ouder wordt aangenomen dat het wezenpensioen voortduurt tot de 27-jarige leeftijd.
<u>Arbeidsongeschiktheid:</u>	Voor arbeidsongeschikte deelnemers voor wie de pensioenopbouw zonder verdere betaling van bijdragen door de werkgever aan het pensioenfonds wordt voortgezet, wordt de VPV gelijkgesteld aan de contante waarde van de in totaal te bereiken aanspraken.

<u>Uitbetalingswijze:</u>	Alle pensioenen worden postnumerando per maand betaalbaar ondersteld.
<u>Hertrouwkansen:</u>	Gegeven het bepaalde in de pensioenregeling en de onder partnerfrequentie genoemde veronderstelling heeft geen rekening te worden gehouden met hertrouwkansen.
<u>Leeftijd:</u>	De leeftijden per berekeningsdatum zijn in jaren en maanden nauwkeurig bepaald.

2.12 Overige schulden en overlopende passiva

Schulden worden opgenomen tegen de reële waarde van de tegenprestatie, gewoonlijk de nominale waarde.

3. Grondslagen voor bepaling van het resultaat

3.1 Algemeen

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorziening pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

3.2 Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Extra stortingen en opslagen op de premie zijn eveneens als premiebijdragen verantwoord. Onder de premiebijdragen vallen ook de pensioenuitvoeringskosten welke onder verlaging van de vrijval excassokosten in rekening worden gebracht bij de werkgever.

3.3 Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden en soortgelijke opbrengsten.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. (In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Kosten vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden zowel de externe als de daaraan toegerekende interne kosten verstaan. Afschrijvingen en andere exploitatiekosten van onroerende zaken in exploitatie zijn in de kosten van vermogensbeheer opgenomen.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen e.d.

3.4 Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

3.5 Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

3.6 Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

Pensioenopbouw

Bij de pensioenopbouw zijn aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben.

Sterfte

Het resultaat op sterfte betreft het verschil tussen de toevoeging aan de voorziening op basis van de veronderstelde sterfte en de daadwerkelijke toevoeging aan de voorziening in verband met ingegaan nabestaandenpensioen in het boekjaar.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de marktrente per balansdatum op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Aan de voorziening pensioenverplichtingen wordt rente toegevoegd op basis van de éénjaarsrente volgens deze rentetermijnstructuur per het begin van de verslagperiode. Over het boekjaar 2016 bedraagt de éénjaarsrente $-/-0,060\%$. Over het boekjaar 2015 bedroeg de éénjaarsrente $0,181\%$.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Vooraf wordt een actuariële berekening gemaakt van de toekomstige pensioenuitvoeringskosten (met name excassokosten) en pensioenuitkeringen die in de voorziening pensioenverplichtingen worden opgenomen. Deze post betreft de vrijval ten behoeve van de financiering van de kosten en uitkeringen van het verslagjaar.

Wijziging marktrente

De wijziging van de voorziening pensioenverplichtingen als gevolg van de wijziging van de marktrente per ultimo van het jaar ten opzichte van de marktrente primo van het jaar wordt ten gunste of ten laste van het resultaat geboekt.

Wijziging grondslagen

Er zijn in 2016 een tweetal grondslagwijzingen geweest, zie voor een nadere toelichting 2.2.1 Schattingswijzigingen.

Overige mutaties

De toevoeging c.q. afname van de voorziening als gevolg van overige mutaties worden ten laste of ten gunste van het resultaat geboekt.

3.7 Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdracht van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

3.8 Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

3.9 (Premie) herverzekering

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft.

Vorderingen uit herverzekeringscontracten op risicobasis worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet. Vorderingen uit hoofde van winstdelingsregelingen in herverzekeringscontracten worden verantwoord op het moment van toekenning door de herverzekeraar.

(bedragen in duizenden €)

Beleggingen voor risico pensioenfonds

4. Vastgoed	2016	2015
Stand begin boekjaar	4.068	3.799
Aankopen	-	-
Verkopen/aflossingen	-	-
Waardeverschillen	169	269
Stand einde boekjaar	4.237	4.068
Vastgoed	31-12-2016	31-12-2015
Indirect vastgoed	4.237	4.068

Alle vastgoedbeleggingen betreffen beleggingen in beleggingsfondsen.

5. Aandelen	2016	2015
Stand begin boekjaar	20.794	20.211
Aankopen	926	8
Verkopen/aflossingen	-974	-
Waardeverschillen	1.864	575
Stand einde boekjaar	22.610	20.794
Aandelen	31-12-2016	31-12-2015
Opkomende markten	3.736	2.967
Ontwikkelde landen	15.803	14.129
Ontwikkelde landen Low volatility	3.071	3.698
	22.610	20.794

Alle aandelen betreffen beleggingen in beleggingsfondsen.

6. Vastrentende waarden	2016	2015
Stand begin boekjaar	32.487	31.768
Aankopen*	1.859	2.954
Verkopen*	-2.587	-1.071
Waardeverschillen	2.153	-1.171
Lopende rente	-27	7
Stand einde boekjaar	33.885	32.487

* naast de aankopen en verkopen van obligaties is eveneens de mutatie in de deposito- en liquide middelen positie, welke onderdeel uitmaken van de vastrentende waarden, opgenomen onder aankopen en verkopen.

Vastrentende waarden	31-12-2016	31-12-2015
Obligaties opkomende landen	6.594	6.003
Obligaties overheid in euro	18.624	17.320
Obligaties corporate	3.658	4.706
Obligaties High Yield	4.487	3.746
Deposito's	-	50
Liquide middelen	522	662
	33.885	32.487

Er is voor EUR 16.824 duizend (2015: EUR 17.320 duizend) rechtstreeks belegd in obligaties. Verder zijn alle beleggingen in obligaties belegd in beleggingsfondsen.

7. Overige beleggingen	2016	2015
Stand begin boekjaar	262	237
Aankopen	-	-
Verkopen	-	-1
Waardeverschillen	8	26
Stand einde boekjaar	270	262
Overige beleggingen	31-12-2016	31-12-2015
Hedgefonds	270	262
	270	262

8. Derivaten	31-12-2016	31-12-2015
Valutatermijncontracten	-54	-77
	-54	-77

De derivaten die aangehouden worden betreffen valutatermijntransacties die dienen om het US dollar risico af te dekken. De valutatermijntransacties zijn niet speculatief van aard aangezien er doorlopend bestaande posities mee worden afgedekt.

Schattingen van de actuele waarde zijn een momentopname, gebaseerd op de marktomstandigheden en de beschikbare informatie over het financiële instrument. Deze schattingen zijn van nature subjectief en bevatten onzekerheden en een significante oordeelsvorming (bijvoorbeeld rentestand, volatiliteit, schatting van kasstromen, etc.) en kunnen daarom niet met precisie worden vastgesteld.

Op basis van deze verscheidenheid en gradaties in waarderingmethoden dienen de beleggingen te worden ingedeeld naar vier verschillende waarderingsniveaus:

1) Genoteerde marktprijzen:

Beleggingen waarbij voor de waardering een marktprijs beschikbaar is in een actieve markt.

2) Onafhankelijke taxaties

Beleggingen waarbij de waardering is gebaseerd op taxaties van onafhankelijke partijen.

3) NCW berekening

Beleggingen waarbij de waardering gebaseerd is op een netto contante waarde berekening.

4) Andere methode

Dit betreft de beleggingen die niet vallen onder de voorgaande drie categorieën en betreffen niet beursgenoteerde beleggingen in beleggingsfondsen. De marktwaarde van niet-beursgenoteerde beleggingen in beleggingsfondsen is gebaseerd op het aandeel dat het pensioenfonds heeft in het eigen vermogen van het niet-beursgenoteerde aandeel per balansdatum. Daarnaast betreffen dit de liquide middelen aangehouden voor beleggingsdoeleinden van in totaal € 522 (2015: € 712).

Op basis van deze indeling kan de beleggingsportefeuille als volgt worden samengevat:

Per 31 december 2016	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	NCW berekening	Andere methode	Totaal
Vastgoedbeleggingen	4.237	-	-	-	4.237
Aandelen	3.071	-	-	19.539	22.610
Vastrentende waarden	33.363	-	-	522	33.885
Derivaten	-	-	-54	-	-54
Overige beleggingen	-	-	-	270	270
	40.671	-	-54	20.331	60.948

Per 31 december 2015	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	NCW berekening	Andere methode	Totaal
Vastgoedbeleggingen	4.068	-	-	-	4.068
Aandelen	3.698	-	-	17.096	20.794
Vastrentende waarden	31.775	-	-	712	32.487
Derivaten	-	-	-77	-	-77
Overige beleggingen	-	-	-	262	262
	39.541	-	-77	18.070	57.534

Overige toelichting

Premiebijdragende onderneming

Er wordt door het pensioenfonds niet belegd in de premiebijdragende onderneming.

Securities Lending

Binnen een aantal beleggingsfondsen waarin het fonds participeert is er sprake van securities lending. Het fonds doet zelf niet direct aan securities lending. Het ontvangen collateral voor deze beleggingen is altijd boven de 100% van de waarde van de uitgeleende stukken.

9. Vorderingen en overlopende activa	31-12-2016	31-12-2015
Vorderingen uit herverzekering		
Terug te ontvangen premie 2015	-	40
Overige vorderingen		
Te ontvangen interest	-	1
Totaal vorderingen en overlopende activa	-	41

Er is geen sprake van vorderingen van de volgende categorieën:

- vorderingen op deelnemers van het pensioenfonds;
- vorderingen uit hoofde van waardeoverdrachten.

10. Reserves

Algemene reserve

Stand per 1 januari 2015	2.366
Bestemming saldo van baten en lasten	-2.677
Stand per 1 januari 2016	-311
Bestemming saldo van baten en lasten	-907
Stand per 31 december 2016	-1.218

Het Vereist Eigen Vermogen (VEV) dat dient als solvabiliteitsbuffer voor de risico's die het pensioenfonds loopt, bedraagt ultimo 2016 uitgedrukt in een percentage van de technische voorzieningen 21,6%. Het Minimaal Vereist Eigen Vermogen (MVEV) bedraagt 4,0%. Het aanwezig eigen vermogen is negatief en daarmee lager dan het minimaal vereiste niveau.

Het oude korte- en langetermijnherstelplan is per 1 januari 2015 komen te vervallen uit hoofde van het nieuwe financiële toetsingskader (nFTK). Tegelijkertijd heeft het fonds op basis van dit nFTK een nieuw herstelplan ingediend. Op basis van dit herstelplan dient het fonds op 31 december 2027 een beleidsdekkingsgraad te hebben die minimaal gelijk is aan het VEV. Het VEV bedraagt 31 december 2016 21,6%.

Met de sponsor van het fonds is per 1 januari 2015 een nieuwe uitvoeringsovereenkomst opgesteld waarin is opgenomen dat de werkgever een bijstortverplichting heeft indien blijkt dat het fonds in een situatie van onderdekking niet meer tijdig kan herstellen en het doorvoeren van een korting onvermijdelijk is. Dit was ultimo 2016 niet het geval.

De beleidsdekkingsgraad ultimo 2016 (94,2%) van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het zowel het vereist eigen vermogen (121,6%) als het minimaal vereist eigen vermogen (104,0%).

Per risico benodigde buffer/ vereist eigen vermogen (x €1.000)		
Risico	2016	2015
Renterisico	3.085	3.636
Risico zakelijke waarden	9.498	8.932
Valutarisico	2.716	3.106
Commodities risico (grondstoffenrisico)	-	-
Kredietrisico	3.000	3.100
Verzekeringstechnische risico's	2.279	2.135
Correlatie-effect	-7.138	-7.511
Totaal	13.440	13.398

Stand vermogen ultimo	2016 EUR (* 1.000)	2016 dekkingsgraad	2015 EUR (* 1.000)	2015 dekkingsgraad
Aanwezig eigen vermogen	-1.218	98,0	-311	99,5
Minimaal vereist eigen vermogen	2.489	104,0	2.310	104,0
Vereist eigen vermogen	13.440	121,6	13.398	123,2

De dekkingsgraad ultimo 2016 van 98,0% is het aanwezig pensioenvermogen (reserves en technische voorzieningen) van € 61.000 gedeeld door de technische voorzieningen € 62.218.

11. Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

Het mutatieoverzicht voor de voorziening pensioenverplichtingen is als volgt:

	2016	2015
Eindstand vorig boekjaar	57.754	56.312
Pensioenopbouw	-	-
Sterfte	-217	-157
Rentetoevoeging	-38	83
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-1.308	-1.411
Wijziging marktrente	5.430	3.410
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-52	-56
Wijziging door overdracht van rechten	37	-208
Wijziging grondslagen	363	-
Wijziging excassokostenopslag	-	-
Overige wijzigingen	249	-219
Stand 31 december	62.218	57.754

Voorziening pensioenverplichtingen is naar categorieën van deelnemers als volgt

	31-12-2016	31-12-2015
Actieve deelnemers (incl. WAO/WIA-ers)	597	530
Pensioengerechtigden	19.638	18.000
Gewezen deelnemers	39.581	36.993
Voorziening spaarkapitalen	10	10
Toekomstige kosten uitvoering pensioenregeling	2.392	2.221
	62.218	57.754

Korte beschrijving van de pensioenregeling(en)

Er vindt per 1 januari 2015 geen actieve opbouw meer plaats. De pensioenregeling kan worden gekenmerkt als een eindloonregeling met een pensioenleeftijd van 65 jaar. Het ouderdomspensioen bedraagt 1,8% van de gemiddelde pensioengrondslag voor elk dienstjaar met een maximum van 70% van deze grondslag. Tevens bestaat er recht op nabestaanden- en wezenpensioen. Jaarlijks beslist het bestuur van het fonds over de mate waarin de aanspraken van gewezen deelnemers en gepensioneerden worden geïndexeerd. Overeenkomstig artikel 10 van de Pensioenwet kwalificeert de pensioenregeling als een uitkeringsovereenkomst.

Toeslagverlening

De toeslagen op pensioenaanspraken van gewezen deelnemers en gepensioneerden worden jaarlijks vastgesteld door het bestuur van het fonds. Er bestaat een ambitie om jaarlijks de pensioenaanspraken aan te passen. De daadwerkelijke toeslag in een jaar is voorwaardelijk en is afhankelijk van de hoogte van de beschikbare middelen. De toeslag bedraagt maximaal de ontwikkeling van het algemene loonindexcijfer over de periode oktober/oktober voorafgaande aan de aanpassing, zoals vastgesteld door het CBS voor de tot 1996 ingegane pensioenen en maximaal de ontwikkeling van het afgeleide consumentenprijsindexcijfer over de periode oktober/oktober voorafgaande aan de aanpassing, zoals vastgesteld door het CBS voor de vanaf 1996 ingegane pensioenen.

De pensioenrechten en pensioenaanspraken zijn dit jaar met 0,0% (2015: 0,0%) geïndexeerd. Bij de bepaling van de voorziening voor pensioenverplichtingen is hiermee rekening gehouden.

Er is geen recht op toekomstige toeslagen. Het is niet zeker of en in hoeverre in de toekomst wordt geïndexeerd. Het fonds heeft geen geld gereserveerd voor toekomstige toeslagen. Toeslagen zijn afhankelijk van de middelen van het fonds, en daarvoor zijn beleggingsresultaten een belangrijk element.

Voorziening arbeidsongeschiktheid	2016	2015
Stand per 1 januari	-	38
Mutatie	-	-38
Stand einde boekjaar	-	-

Deze voorziening was opgenomen voor actieve deelnemers voor toekomstige arbeidsongeschiktheid waarbij rekening werd gehouden met de toekomstige schadelast voor zieke actieve deelnemers op de balansdatum, die naar verwachting arbeidsongeschikt zullen worden verklaard. Aangezien er per 1 januari 2015, buiten de 6 arbeidsongeschikte deelnemers, geen actieve deelnemers meer in het fonds zitten is deze voorziening per deze datum komen te vervallen.

12. Kortlopende schulden	31-12-2016	31-12-2015
<u>Overige schulden</u>		
Te betalen loonheffing/ZvW-bijdrage	31	28
Terug te storten sponsor	18	24
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	143	174
	<u>192</u>	<u>226</u>

Risicobeheer en derivaten

Algemeen

De doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Het fonds wordt daarbij geconfronteerd met risico's. Daarom wordt voor het realiseren van deze doelstelling primair gestreefd naar een toereikende solvabiliteit. Daarnaast voert het fonds een bewust beleid om de risico's te beperken. Hierbij moet vooral gedacht worden aan risico's die samenhangen met veranderingen in beurskoersen, rentetarieven, wisselkoersen, debiteurenkwaliteit en liquiditeit. In het kader van de beperking van deze risico's kunnen derivaten en andere instrumenten worden aangewend

In 2014 is het besluit genomen om binnen de beleggingsportefeuille uitsluitend te beleggen in passief beheerde beleggingsfondsen met uitzondering van de individuele staatsobligaties die gebruikt worden voor de matching van de verplichtingen. Deze strategie is onveranderd. Er zijn nog enkele hedgefonds in liquidatie die op dit moment niet te verkopen zijn.

Renterisico

Het renterisico is het risico dat de waarden van de portefeuille vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van veranderingen in de marktrente. De maatstaf voor het meten van rentegevoeligheid is de duration. De duration is de gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren van de kasstromen, berekend over de vastrentende waarden die onderdeel zijn van de matching portefeuille.

	31-12-2016	31-12-2015
Duration van de vastrentende waarden (voor derivaten)	15,18 jaar	13,94 jaar
Duration van de vastrentende waarden (na derivaten)	15,18 jaar	13,94 jaar
Duration van de (nominale) pensioenverplichtingen	19,83 jaar	18,80 jaar

Omdat de duration van de beleggingen die gebruikt worden voor de rente-afdekking (matching portefeuille) aanzienlijk korter is dan de duration van de verplichtingen is er sprake van een zogenaamde 'duration-mismatch'. Periodiek wordt geanalyseerd en beoordeeld of verdere afdekking bijdraagt aan de doelstelling die het Pensioenfonds heeft.

Marktrisico

Het marktrisico is het risico dat de waarde van beleggingen verandert als gevolg van veranderingen in de desbetreffende marktprijzen. Ultimo 2016 betreffen de beleggingen in zakelijke waarden bijna uitsluitend participaties in passief beheerde beleggingsfondsen. Er zijn een tweetal hedge funds in liquidatie. Omdat uiteenlopende beleggingen verschillend reageren op ontwikkelingen draagt deze spreiding bij aan het verminderen van marktrisico. Deze beleggingen kunnen als volgt worden gespecificeerd.

	Waarde in € 1000		% Weging Totale portfolio		Rendement in %	
	31-12-2016	31-12-2015	31-12-2016	31-12-2015	31-12-2016	31-12-2015
Beleggingsfondsen ontwikkelde landen	18.874	17.829	30,85	30,99	8,14	4,71
Beleggingsfondsen opkomende landen	3.736	2.968	6,11	5,16	14,05	-5,29
Beleggingsfondsen onroerend goed	4.237	4.068	6,92	7,07	7,64	10,25
Beleggingsfondsen Hedge Funds	270	262	0,44	0,46	3,06	10,90

Valutarisico

Het valutarisico is het risico dat de waarde van beleggingen en verplichtingen verandert als gevolg van bewegende valutakoersen. Het beleid van het fonds is gericht op een maximale blootstelling van 5% naar de US Dollar, gemeten over de geconsolideerde portefeuille. Alle US Dollar-exposure hierboven wordt volledig afgedekt door middel van valutatermijncontracten. Dit gebeurt op basis van notering.

De vastrentende waarden zijn gedeeltelijk belegd in euro's, waarbij de high yield beleggingen (7,3%) in US dollar noteren. Van de zakelijke waarden is eind 2016 voor circa 7,0% belegd in niet-Euro valuta. De valutacontracten dekken een waarde van ca 5,5 miljoen euro af en kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Afdekking USD	Notional in EUR	Notional in USD	Waarde
31-12-2016	5.199.550	5.550.000	-54.738
31-12-2016	341.848	360.000	1.029

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds (potentiële) leningen heeft. Voor het fonds betreft dit voornamelijk de beleggingen in obligaties.

De vastrentende waarden zijn belegd in Nederlandse en Duitse staatsobligaties en obligatiebeleggingsfondsen. De kredietwaardigheid hiervan is als volgt:

	31-12-2016	31-12-2015
AAA	18.327	17.024
AA	395	507
A	2.720	3.015
BBB	4.425	5.308
>BBB	7.149	5.549
Totaal	33.016	31.403

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Door te beleggen in beursgenoteerde en courante beleggingsfondsen is dit risico nagenoeg afwezig. Ruim 99% van de portefeuille is dagelijks verhandelbaar en circa 0,4% is illiquide.

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's)

Het belangrijkste actuariële risico is het langlevensrisico. Dit is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen. Als gevolg hiervan is de pensioenvermogensopbouw niet toereikend voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van de meest actueel beschikbare overlevingstafels voor de Gehele Bevolking Mannen/Vrouwen is het langlevensrisico grotendeels verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Het fonds heeft het nabestaanden- en wezenpensioen op risicobasis herverzekerd bij een externe, onder toezicht van DNB staande, verzekeringsmaatschappij. Daarnaast is eveneens het arbeidsongeschiktheids- en overlijdensrisico herverzekerd.

Overige niet-financiële risico's

Operationeel risico

Het bestuur ervaart nog steeds dat het te weinig faciliteiten heeft om haar bestuurdersrol goed te kunnen vervullen. Hierbij speelt de factor tijd een cruciale rol. Met de sponsor worden op regelmatige basis gesprekken gevoerd om hier een oplossing voor te vinden. Voor de deelnemers in de OR zijn richtlijnen uitgevaardigd door de sponsor. De vraag is gesteld of deze richtlijnen ook kunnen gelden voor werknemers die actief zijn in het Pensioenfondsbestuur. De gesprekken hierover met de sponsor hebben tot op heden nog niet tot een structurele oplossing geleid.

Uitbesteding risico

Operationeel risico is het risico vanwege onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude etc. Dergelijke risico's worden door het fonds beheerd door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering van de regeling zijn betrokken.

De kwaliteitseisen worden gesteld op gebieden als interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit van de geautomatiseerde systemen enzovoorts. De kwaliteitseisen worden periodiek getoetst door het fonds.

Overige punten risicobeheer

In 2016 is het concentratie risico van de staatsobligaties gespreid over 50% Nederlandse en 50% Duitse staatsobligaties. Dit risico is in vergelijking met vorige jaren onveranderd.

Derivaten worden slechts toegepast om het valutarisico af te dekken. Het fonds zelf leent geen stukken uit.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Bijstortingsverplichting werkgever

Als gevolg van de gewijzigde status van het fonds per 1 januari 2015 en de invoering van nieuwe regelgeving (Nieuw Financieel Toetsingskader) is een nieuwe uitvoeringsovereenkomst opgesteld waarin is opgenomen dat de werkgever een bijstortverplichting heeft indien blijkt dat het fonds in een situatie van onderdekking niet meer tijdig kan herstellen en het doorvoeren van een korting onvermijdelijk is. Dit was ultimo 2016 niet het geval. Anders dan ten tijde van de vorige uitvoeringsovereenkomst was er dan ook geen noodzaak voor het fonds per 31 december 2016 een beroep te doen op de onderneming om het fonds financieel te ondersteunen. In de uitvoeringsovereenkomst is tevens geregeld dat de werkgever de uitvoeringskosten van het fonds financieert.

Verbonden partijen

De aangesloten werkgever, bestuurders van de aangesloten werkgever en de bestuurders van het pensioenfonds zijn te kwalificeren als verbonden partijen. Bestuurders van het pensioenfonds ontvangen geen bezoldiging met uitzondering van het onafhankelijk bestuurslid van het fonds. Ultimo 2016 zijn er geen leningen verstrekt aan of vorderingen op bestuurders van het pensioenfonds. Bestuurders, met uitzondering van de heren de Vos en Bonewit, nemen deel aan de pensioenregeling van het fonds. Inzake de uitvoeringsovereenkomst tussen het pensioenfonds en de aangesloten werkgever met betrekking tot de financiering van de aanspraken en de uitvoering van de pensioenregeling geldt dat de aangesloten werkgever zich jegens het pensioenfonds bij overeenkomst (de zogenaamde uitvoeringsovereenkomst) heeft verbonden tot het betalen van de ingevolge de geldende abtn verschuldigde pensioenpremie.

13. Bijdragen van werkgevers en werknemers	2016	2015
Bijdrage in de pensioenuitvoeringskosten	307	426
	<u>307</u>	<u>426</u>
Bijdrage werkgever	307	426
Bijdrage werknemer	-	-
Overige bijdragen	-	-
	<u>307</u>	<u>426</u>
De kostendekkende en feitelijke premies zijn als volgt:		
	2016	2015
Kostendekkende premie	-	-
Feitelijke premie	307	426
De kostendekkende premie is als volgt samengesteld:		
	2016	2015
Onvoorwaardelijke aanspraken	-	-
Solvabiliteitsopslag	-	-
Opslag voor pensioenuitvoeringskosten	-	-
Totaal	<u>-</u>	<u>-</u>
De feitelijke premie is als volgt samengesteld:		
	2016	2015
Bijdrage in de pensioenuitvoeringskosten	307	426
	<u>307</u>	<u>426</u>

Het pensioenfonds is per 1 januari 2015 een slapend fonds waar geen opbouw van pensioenaanspraken meer plaatsvindt. De kostendekkende premie is derhalve nihil.

Per 1 januari 2015 zijn er geen actieve deelnemers meer in het fonds aanwezig. Derhalve bestaat de feitelijke premie volledig uit de vergoeding voor de pensioenuitvoeringskosten van boekjaar 2016 verminderd met de vrijval van de kostenvoorziening (4% van het totaal aan uitkeringen over 2016).

Bij de bepaling van de aan het boekjaar toe te rekenen premie is rekening gehouden met verleende premiekorting en of premieopslagen. In het boekjaar is geen korting verstrekt.

14. Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

Type belegging	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten vermogens- beheer*	Totaal
2016				
Vastgoedbeleggingen	-	169	-	169
Aandelen	135	1.864	-	1.999
Vastrentende waarden	1.052	2.153	-	3.205
Overige beleggingen	-	8	-	8
Derivaten	-	-352	-	-352
Valutareresultaten	-	-	-127	-127
Intrest liquide middelen	-	-	-	-
Totaal	1.187	3.842	-127	4.902
2015				
Vastgoedbeleggingen	120	269	-	389
Aandelen	9	575	-	584
Vastrentende waarden	955	-1.171	-	-216
Overige beleggingen	-	26	-	26
Derivaten	-	-193	-	-193
Valutareresultaten	-	-	-216	-216
Intrest liquide middelen	4	-	-	4
Totaal	1.088	-494	-216	378

* Onder kosten vermogensbeheer zijn de kosten van vermogensbeheer uitgevoerd door Box Consultants opgenomen. Omdat de vermogensbeheerkosten niet aan een specifiek type belegging toe te wijzen zijn, is de keuze gemaakt deze te presenteren onder de valutareresultaten.

Kosten vermogensbeheer	2016	2015
Kosten vermogensbeheer	-111	-198
Bewaarloon	-19	-18
Retour ontvangen provisies	3	-
	-127	-216

15. Overige baten en lasten	2016	2015
Betaalde intrest in verband met te late betalingen	-	-2
Uitkering herverzekering winstaandeel	-	5
Kosten voortijdig beëindigen herverzekeringscontract	-8	-
	-8	3

16. Pensioenuitkeringen	2016	2015
Ouderdompensioen	-825	-967
Nabestaandenpensioen	-463	-429
Arbeidsongeschiktheidspensioen	-20	-21
	-1.308	-1.417

17. Pensioenuitvoeringskosten	2016	2015
Bestuurskosten	-58	-86
Administratiekosten berekend door derden	-107	-141
Accountantskosten	-21	-24
Certificerende actuaris	-12	-14
Adviserende actuaris	-103	-145
Overige advisering	-48	-62
Contributies en bijdragen	-10	-9
Dwangsommen en boetes	-	-
Overige kosten	-	-1
	-359	-482

Het fonds heeft geen mensen in dienst. De bestuursleden, met uitzondering van het externe bestuurslid, ontvangen geen bezoldiging voor hun diensten. De werkgever brengt geen kosten in rekening bij het fonds.

Honoraria accountant	2016	2015
Controle van de jaarrekening boekjaar*	-21	-20
Controle van de jaarrekening vorig boekjaar**	-	-4
Overige controle opdrachten	-	-
Andere niet controle diensten	-	-
	-21	-24

* Kosten 2015 betreft kosten voor BDO Audit & Assurance B.V.

** Het betreft hier kosten als gevolg van een te laag vastgestelde stelpost over vorig boekjaar, respectievelijk extra kosten gemaakt door Ernst en Young Accountants over het vorig boekjaar welke niet waren voorzien in het jaarwerk van dat jaar. Als zodanig zijn deze kosten opgenomen in het daaropvolgende boekjaar.

18. Saldo overdracht van rechten	2016	2015
Inkomende waardeoverdrachten	23	-
Uitgaande waardeoverdrachten	-	-179
Mutatie	<u>23</u>	<u>-179</u>
19. Mutatie balanspost voorziening pensioenverplichtingen	2016	2015
Saldo begin jaar	57.754	56.312
Saldo einde jaar	<u>62.218</u>	<u>57.754</u>
Mutatie	-4.464	-1.442
20. Onttrekking respectievelijk dotatie voorziening arbeidsongeschikten	2016	2015
Saldo begin jaar	-	38
Saldo einde jaar	<u>-</u>	<u>-</u>
Mutatie	-	38

21. Bestemming van saldo van baten en lasten

Het saldo van baten en lasten is geheel voor een bedrag van € 907 duizend ten laste van de reserves gebracht.

22. Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum.

Diemen, 23 juni 2017

B. de Vos

E. Harmsen

M. Deij

W. Mensing

P. Bonewit

7. OVERIGE GEGEVENS

Bestemming van saldo van baten en lasten volgens de statuten

Conform de statutaire bepalingen zal het saldo van baten en lasten op basis van bestuursbesluiten ten gunste dan wel ten laste van de reserves worden gebracht.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds A.C. Nielsen (Nederland) B.V. te Amsterdam is aan Triple A – Risk Finance Certification B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2016.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds A.C. Nielsen (Nederland) B.V., zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds. Dit geldt tevens voor andere actuarissen en deskundigen die werkzaam zijn bij Triple A – Risk Finance Certification B.V.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op 0,5% van het balanstotaal per einde 2016. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven 5% van de materialiteit te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik ondermeer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet met uitzondering van de artikelen 131, 132 en 133 omdat het pensioenfonds niet beschikt over het (minimaal) vereist eigen vermogen en de technische voorziening niet volledig door waarden is gedekt.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen. Deze situatie bestaat voor drie achtereenvolgende jaareinden.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds A.C. Nielsen (Nederland) B.V. is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening slecht, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen.

Amsterdam, 23 juni 2017

drs. J.M.J. Tol AAG RBA

verbonden aan Triple A – Risk Finance Certification B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Pensioenfonds A.C. Nielsen (Nederland) B.V.

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Stichting Pensioenfonds A.C. Nielsen (Nederland) B.V. te Diemen gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds A.C. Nielsen (Nederland) B.V. op 31 december 2016 en van het saldo van baten en lasten over 2016 in overeenstemming met titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2016;
2. de staat van baten en lasten over 2016; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds A.C. Nielsen (Nederland) B.V. zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens op pagina 75;

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens op pagina 75 in overeenstemming met titel 9 Boek 2 BW.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de

economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Utrecht, 23 juni 2017

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

W.J.P. Hoeve RA